

JOURNALISTI

15
2017

Suomen Journalistiliiton
ammattilehti
93. vuosikerta 22.12.2017

Mahdoton tehtävä

HS-kohu toi esiin valtion ja median vaikean suhteen.
Selvitimme toimittajan roolin kriisiaikana.

8

tässä lehdessä

KANNEN KUVA: VILLE TIETÄVÄINEN

Uutiset syntyvät tutkimalla, tapaamalla ihmisiä ja ajatustyöllä, sanoo Lauri Nurmi. **12**

KUVA: APO HUHTA

Toimittaja Ismo Lehtonen ja valokuvaaja Tanja Mikkola tekevät töitä maailmaa kiertäen.

16

Kuopiossa kahden ennen kilpailleen kaupunkilehden sisällöt tekee sama toimitus.

25

KUVA: SUSANNA JUNNOLA

Päätoimittaja Maija Koski kehittää perhelehtiä digiaikaan.

22

KUVA: JOONAS BRANDT

Ylen tuottaja Mikko Lindqvist omistaa kolmanneksen pienpanimosta

30

Salaisuuksien äärellä

MARKKU LAPPALAINEN markku.lappalainen@journalistiliitto.fi

Helsingin Sanomat kertoi 16. joulukuuta Tikkakoskella toimivan Viestikookeskusten toiminnasta ja sotilastiedustelusta. Päällisin puolin eli julki kirjoitetuilta osiltaan juttukokonaisuus ei paljasta järjestyttäviä skandaaleja. Jotain tuollaista tiedustelun ja turvallisuussuhkiin liittyvän varautumisen voi kuvitella sisältävän.

Skandaalin aihe on se, että jutun lähteinä olleet asiakirjat ovat salaisia. Ne ovat vuotaneet julki paikasta, jonka pitäisi olla aukoton, suorastaan pomminvarma.

Hesarin jutussa ei kovin selkeästi kerrottu, miksi se julkaistiin. Salaiseksi leimattujen tiedustelutietojen merkitys jäi epäselväksi. Kaikkein tärkein hukkui salaisuuksien kuiskuteluun. Kokonaisuudella oli määrä havainnollistaa valmis-teilla olevan tiedustelulainsäädännön ulottuvuuksia.

Tapaus on ainutlaatuinen. Presidentti ärähti, keskusrikos-

poliisi ryhtyi tutkimaan asiaa, toimittajan kotiin tehtiin koti-etsintä, tekoa on paheksuttu, sitä on puolusteltu... Mitä vielä tuleekaan julki?

”Myös journalistien on hyvä pohtia: mihin vetää raja, kun käsissä on salaista tietoa?”

Selvää on se, että eduskuntaan tulossa olevan tiedustelulakipaketin kriittinen tarkastelu on jäänyt muun hälyn jalkoihin. Lainsäädännöllä on tarkoitus lisätä viranomaisten mahdollisuuksia tehdä siviili- ja sotilastiedustelua muun muassa tietoliikennettä seulo-malla.

Tiedustelulait koskevat kansalaisten perusoikeuksia ja vaikuttavat esimerkiksi journalistien mahdollisuuksiin tehdä työtään. Nyt syntyneen kohun

vaikutuksia pitää tarkastella viileästi, kun lakeja viimeistellään. Moni on jo ehtinyt vaatia niihin muutoksia.

Journalistien työn kannalta olennaista on, että tiedonhankintaa ei vaikeuteta. Tärkeää on myös se, että arkaluontoisten asioiden tutkimistaan liittyvää lähdesuojaa ei heikennetä. Päinvastoin sitä pitäisi selkeyttää ja laajentaa, jotta media voisi entistä paremmin hoitaa tehtävänsä kansalaisten tiedonsaannin turvaajana.

Sotilastiedustelukaan ei voi olla sellainen saareke, joka automaattisesti rajattaisiin journalistien tiedonhankinnan ulkopuolelle.

Hesarin käyttämät salaiset tiedot ovat ajalta, jolloin lähes kaikki tiedusteluasiakirjat leimattiin varmuuden vuoksi salaisiksi. Tiетävästi käytännöt ovat jo muuttuneet, ja syytä olisi entisestään täsmentää sitä, mikä oikeasti on perustelusti salaista.

Myös journalistien on hyvä pohtia: mihin vetää raja, kun käsissä on salaista tietoa?

Journalisti vaalii laadukasta journalismia, sananvapautta ja alan parhaita perinteitä. Journalisti tarkastelee kriittisesti media-alaa ja sen ilmiöitä.

Tuki on pienten elinehto

Kulttuuri- ja mielipidelehtien tukea ei saa heikentää. Journalistiliiton valtuusto vaati 15. joulukuuta hyväksymässään kannanotossa, että opetus- ja kulttuuriministeriön kaavailemaa kirjastojen ostotuen leikkausta ei saa toteuttaa.

Rahallisesti kyseessä on pieni summa, mutta periaatteellisesti asia on iso. Tuen lakkautus on uusi ilmentymä siitä sumeilemattomuudesta, jolla maan viime hallitukset ovat kohdelleet ra-

kennemuutoksen kourissa kamppailevaa mediaa. Lehtitilausten arvonlisäverollepano kuritti kovakouraisesti perinteistä mediaa. Nyt ovat vuorossa alan pienimmät.

Tuki on elinehto lukuisille pienlehdille, jotka ovat tärkeä osa tiedonvälityksen monimuotoisuutta. Pienlehdet palvelevat yleisöjä, joiden tiedontarpeita suuret kaupalliset mediat eivät tyydytä. Niiden merkitystä ei mitata levikillä, ne vahvistavat demokratiaa ja rikastavat kulttuuria.

KASVO

MARKUS KAARTO

● Teoston media-lisensioinnista vastaava johtaja, 44.

● Teoston palveluksessa vuodesta 2015. Sitä ennen työskenteli pääosin kansainvälisissä mobiilialan ohjelmistoyrityksissä.

● Koulutukseltaan tietoliikennetekniikan insinööri. Suorittanut myös liiketoimintajohtamisen maisteritutkinnon (MBA).

Riitelyä rahasta

Teoston johtaja Markus Kaarto haluaa Googelta ja Facebookilta kohtuulliset korvaukset tekijöille.

JANNE SALOMAA, TEKSTI • MIIKKA PIRINEN, KUVA

Marraskuun lopussa moni suomalainen manasi tekijänoikeusjärjestö Teostoa. Yhdessä yössä lähes kaikki suomalainen musiikki katosi YouTubea, jos sitä yritti kuunnella Suomesta. Virheilmoituksessaan palvelu kertoi: "Video sisältää materiaalia, jonka omistaa TEOSTO."

Esimerkiksi *Iltalehti* ja STT kirjoittivat, että Teosto oli blokannut videot. Todellisuudessa asiasta päätti yksin YouTubeen omistava Google.

"Ilmoitus tarjosi hyvän mahdollisuuden klikkiotsikkoon, kun Teostoon liittyy jo valmiiksi paljon väärinkäsityksiä ja yleisö puhuu 'teostomafiasta'", sanoo Teoston medialisensoinnista vastaava johtaja **Markus Kaarto**.

Koska videot blokattiin yöllä ja ensimmäiset jutut tehtiin aamuvorhain, Kaarto ja muut Teoston edustajat pääsivät kommentoimaan asiaa vasta jälkikäteen. Kaarron mielestä uutisointi oli silti kokonaisuudessaan asiallista.

"Luulimme päässeemme Googlen kanssa sopimukseen jo edellisenä päivänä, joten emme osanneet varautua blokkaukseen. Päivän mittaan valtaosa medioista korjasi aamun virheellistä uutisointiaan."

NAIN VUOROKAUDEN MITTAISEKSI jääneen blokkauksen taustalla oli Googlen ja Teoston kiista musiikin lisensoinnista.

"Rahastahan tässä riidellään. YouTube on ylivoimaisesti Suomen suosituin musiikkipalvelu. Sen pitäisi näkyä myös tekijöille maksettavissa korvauksissa", Kaarto sanoo.

Kyse on myös media-alan sisällöntekijöille kuuluvista rahoista. YouTubea löytyy esimerkiksi paljon laittomasti ladattuja televisio-ohjelmia, joiden tekijänoikeudet ovat media-alan yrityksillä ja työntekijöillä.

Suosioista huolimatta YouTube-korvaukset ovat selvästi huonompia kuin vaikkapa Spotifyn maksamat. YouTube on kuitenkin niin tärkeä markkinointikanava, että muusikot eivät halua sieltä poiskaan. Onko siis Googlen kanssa neuvottelu turhaa?

Ei, Kaarto sanoo. Kaksi vuotta sitten neuvotteluissa Teosto onnistui parantamaan korvaustasoa.

"Toimittajat osaavat arvostaa luovaa työprosessia."

Apua tuleviin neuvotteluihin Kaarto toivoi EU:n valmistelemasta tekijänoikeus uudistuksesta. Uudistuksen tavoitteena on, että sisällöntekijät saisivat kohtuullisen korvauksen netin alustapalveluiden, kuten YouTubeen ja Facebookin, mainostuloista.

DIREKTIIVIUUDISTUS voi tuoda apua myös muiden luovan työn tekijöiden korvausneuvotteluihin. Isosta osasta YouTubeen sisältöä tekijöille ei makseta lainkaan korvauksia.

Kysymys alustapalveluiden tuottojen jaosta on siis keskeinen sekä musiikki- että media-alan tulevaisuudelle. Kaarron mielestä toimittajat ymmärtävät tämän.

"Toimittajat osaavat arvostaa luovaa työprosessia." ●

Kenen vastuu? Viestintäoikeuden professori Päivi Korpisaari sanoo, että Helsingin Sanomien kohua nostanut artikkeli nosti esiin vastuukysymyksen: Mikä on journalistin vastuu paljastaessaan salassa pidettäviä asiakirjoja?

KOTIETSINTÄ

●Yleisellä kotietsinnällä tarkoitetaan kotirauhan suojaamassa paikassa toimitettavaa etsintää.

●Erityisellä kotietsinnällä tarkoitetaan etsintää sellaisessa tilassa, jossa on syytä olettaa olevan muun muassa lähdesuojan piiriin kuuluvaa tietoa.

●Erityisestä kotietsinnästä päättää syyteasiassa toimivaltainen tuomioistuin.

LÄHDE:
PAKKOKEINOLAKI
(FINLEX)

Mitä media saa julkaista?

MANU MARTTINEN, TEKSTI • LAURA OJA, KUVA

Professori Päivi Korpisaaren mukaan HS:n artikkeli nosti esiin kysymyksen journalistien vastuusta.

Helsingin Sanomien 16. joulukuuta julkaissut artikkeli *Suomen salaisin paikka* nostatti poikkeuksellisen voimakkaita reaktioita sosiaalisessa mediassa ja yhteiskunnassa muutenkin.

Moni keskusteluun osallistunut kysyi, voiko tiedotusväline julkaisista viranomaisen salaiseksi määrittelemää materiaalia.

Viestintäoikeuden professori **Päivi Korpisaari** ei ota kantaa *HS:n* julkaisupäätökseen, mutta sanoo, että tapaus nostaa esiin kysymyksen journalistien vastuusta ja harjennasta.

”Journalistit ajattelevat usein voivansa julkaista salassa pidettäviä tietoja vapaasti ja vastuu on vain tiedon vuotajalla. Aihe nostaa esiin kysymyksen siitä, mikä on journalistin vastuu paljastaessaan salassa pidettäviä asiakirjoja. Toimittajien keskuudessa vallitsevan yleisen käsityksen mukaan rikok-

seen syyllistyy vain vuotaja – ei toimittaja”, Korpisaari sanoo.

Hän muistuttaa Korkeimman oikeuden päätöksestä, jolla Ylen toimittajia tuomittiin sakkorangaistuksiin ja vahingonkorvauksiin salassa pidettävien tietojen paljastamisesta vuonna 2009.

Ylen MOT-ohjelmassa *Lääkärit tuomareina* vuonna 2004 käsiteltiin seksuaalista hyväksikäyttöä. Ohjelmassa paljastuivat rikoksen uhrin ja heitä koskevia tietoja, vaikka tuomio oli määrätty salaiseksi.

Yksityiselämää koskevaa tietoa levittämistä koskevaan tuomioon sisältyi myös yllytys ja avunanto salassapitorikokseen.

KESKUSRIKOSPOLIISI TUTKII HS:n tapausta epäiltyinä turvallisuussalaisuuden paljastamisena ja virkasalaisuuden rikkomisena. Turvallisuuksalaisuuden paljastamisen osalta epäily koskee *Helsingin Sanomia* ja epäily virkasalaisuuden rikkomisesta mahdollista salaisen tiedon vuotajaa tai vuotajia.

”Laissa ei ole säädetty toimittajalle mitään erityisvapauksia, mutta

perustuslaissa ja ihmisoikeussopimuksissa turvattu sananvapaus tuo harkintaan oman aspektinsa. Toisaalta valtion turvallisuus on hyväksytty sananvapauden rajoitusteruste”, Korpisaari muistuttaa.

KESKUSRIKOSPOLIISI SUORITTI sunnuntai-iltana 17. joulukuuta tapaukseen liittyvän kotietsinnän. *Helsingin Sanomien* mukaan poliisi epäili, että asuinrakennuksen kellarissa oli sunnuntai-iltpäivänä ”pyrityt ilmeisesti tuhoamaan käynnissä olevaan esitutkintaan mahdollisesti liittyvää aineistoa”.

Jutun toinen kirjoittaja **Laura Halminen** perusteli tietokoneensa tuhoamista lähdesuojan mahdollisimman hyvällä toteutumisella.

Korpisaari ei ota kantaa poliisin kotietsinnän lainmukaisuuteen, mutta toteaa yleisellä tasolla, että journalistin kotiin tai toimitukseen kohdistuva kotietsintä on Suomen oloissa poikkeuksellinen.

”Epäiltyinä toimittajilla ei ole velvollisuutta vastata kysymyksiin eikä totuudessa pysymisvelvollisuutta tai velvollisuutta myötävai-

kuttaa rikoksen selviämiseen”, Korpisaari sanoo.

Helsingin Sanomia kustantavan Sanoman hallitus julkaisi 17. joulukuuta tiedotteeseen, jossa se kertoi pyytäneensä vastaavalta päätoimittajalta **Kaius Niemeltä** selvityksen artikkeliin liittyvästä journalistisesta prosessista.

Menettely on harvinainen. Yleensä toimitukset on pidetty selvästi erillään yhtiön liiketalouspuolesta.

”Herää kysymys, onko yleisön reaktio vaikuttanut hallituksen päätökseen”, Korpisaari sanoo.

JOURNALISTILIITON PUHEENJOHTAJA Hanne Aho muistuttaa, että kansalaisilla on oikeus tietää myös tiedusteluasioista. Hän sanoi 18. joulukuuta julkaistussa tiedotteessa, että toimittajan kotiin kohdistunut kotietsintä ei vaikuta eikä saa vaikuttaa millään tavalla journalistisen työn tekemiseen.

”Kotietsinnällä etsitään rikoksen tekijää eli sitä, joka on vuotanut lehdelle salaiseksi leimattuja asiakirjoja. Poliisi yrittää näin murtaa lähdesuojan”, Aho toteaa. ●

JOHANNA VEHKOO

painokoneetseis@gmail.com
KIRJOITTAJA ON VAPAA TOIMITTAJA
JA TIETOKIRJAILIJA.

Suomi mainittu

Siloin tällöin käy niin, että ihan merkittävät ja maineikkaat ulkomaiset lehdet kirjoittavat jotakin Suomesta. Juttujen perusteella muodostuu tyypillisesti kuva teknologisesti edistyneestä tasa-arvon mallimaasta, jossa tehdään lyhyempää päivää kuin missään muualla, mutta innovoidaan silti hiki hatussa.

Suomi on maa, jossa kaikki on paremmin, vaikka me luulimme, että se on Ruotsi.

TAANNOIN KUULIN BBC:n Radio 4 -kanavalta, ettei voida osoittaa Suomen matalan lapsikuolleisuuden johtuvan siitä, että täällä vauvat nukkuvat pahvilaatikoissa. Nau-ratti, että asiaa on oikein tutkittu. Suomessa tuskin kukaan on kuvitellut, että itse laatikolla olisi mitään tekemistä asian kanssa.

Päivää ennen itsenäisyyspäiväämme *The Guardian* otsikoi, että Suomi on maailman ensimmäinen ja ainoa maa, jossa isät viettävät enemmän aikaa lastensa kanssa kuin äidit. Muutamaa päivää myöhemmin saman väitteen esitti *The Times*. Suomessa taas on käyty jo pitkään keskustelua siitä, miten isät saataisiin käyttämään suurempi osuus vanhempainvapaista, mikä tuntuu olevan ristiriidassa uutisten kanssa. Brittitoimittajien puolustukseksi täytyy tosin todeta, että he ovat tulkinneet varsin harhaanjohtavaa OECD:n graafia.

SUOMI-JUTTUIHIN pätee sama sääntö kuin Pohjois-Koreasta kertoviin äimistelyjuttuihin: voimme kertoa tästä oudosta ja kaukaisesta maasta mitä tahansa. Kaikki menee läpi.

Tänä vuonna maailmalla kohistiin Helsingin alle rakennettavasta

maanalaisesta kaupungista, jonne me kaikki pakenemme, kun Venäjä hyökkää. Lehden linjasta riippui, miten lennokkaasti aihe oli otsoikoitu. Otsikoista ei käynyt ilmi, että tunneleita on rakennettu vuosikymmenten kuluessa ja että niiden käyttämistä puolustustarkoitukseen on täällä pidetty lähinnä sivutuotteena.

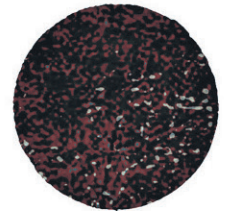
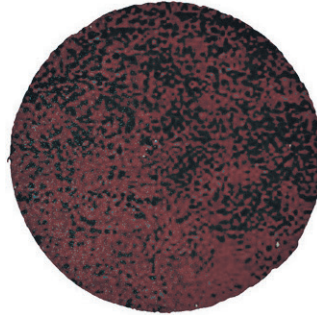
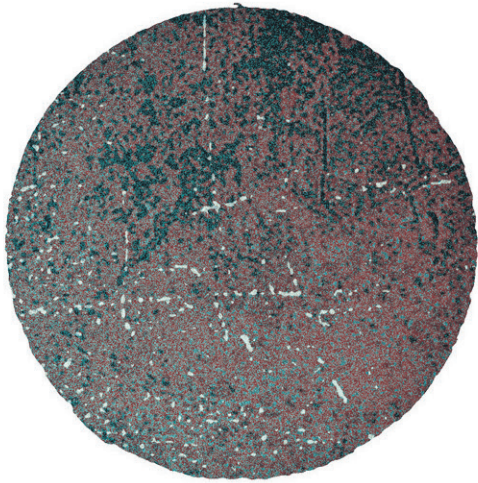
Venäjän faktoja vieroksuva media saikin amerikkalaisten ja brittiläisten lehtien otsikoista mukavasti materiaalia suomalaisia mollaaviin juttuihinsa.

SUOMI-AIHEIDEN virheet vaihtelevat pienistä suuriin. Meitä saunomisen ystäviä harmitti, kun *The New York Times* väitti vuonna 2016 avatun Löylyn olevan Helsingin ”ensimmäinen todellinen julkinen sauna”. Kenties suuremman mittaluokan moka tapahtui, kun brittiläinen *The Independent* väitti vuonna 2015 suomalaisten koulujen luopuvan kokonaan oppiaineista. Koulutuksen kärkimaasta kertova uutinen on levinnyt englanninkielisessä lehdistössä laajalti, eikä suostu vielä kukaan kuolemaan.

Tviittasin aiheesta kirjoittaneelle *The Washington Postin* toimittajalle, ettei se nyt ihan noin mene ja linkitin opetushallituksen sivuille. Vastausta saati oikaisua ei kuulunut, mutta toinen toimittaja samasta lehdestä kirjoitti korjaavan artikkelin, jossa hän moitiskeli *The Independentiä*. Kertomatta jäi, että oma lehti uutisoi ihan saman jutun. (Lehti oikaisi alkuperäistä juttuaan vasta kuukausien kuluttua.)

LIENEE VAIN parasta päättää, että kaikki julkisuus on hyvää julkisuutta, #Suomi100 ja torilla tava-taan. ●

Koska isänmaa kutsuu?

Toimittajan rooli kriisiaikana ei ole kovin erityinen. Se ei silti tarkoita, että journalistisen perustyön tekeminen olisi helppoa.

MARJA HONKONEN, TEKSTI • VILLE TIETÄVÄINEN, KUVITUS

Kukapa ei haluaisi olla erityinen? Elättelen välillä ajatusta, jossa olen oman agenttitarinani sankari: Mikäli Suomea kohtaisi kriisi, minut rekrytoitaisiin johonkin tärkeään tehtävään. Tuskin sissiksi, mutta ehkä propagandaa kirjoittamaan. Ajatus ei perustu mihinkään.

En ole suorittanut asepalvelusta, en käynyt maanpuolustuskurssia, saati ole ikäpolveni waltari. Olen silti töissä *mediassa*, jonka roolia turvallisuustoimijana yhteiskunnan turvallisuusstrategia korostaa.

Näin kertoi STT marraskuussa, kun valtioneuvosto hyväksyi kriisitilanteisiin varautumista käsittelevän, päivitetyn strategian. Siinä linjataan esimerkiksi rajaturvallisuudesta, biologisten uhkien torjumisesta sekä rahoitusjärjestelmän toimivuudesta.

Ja mediasta:

”Medialla on merkittävä rooli kansakunnan henkisen kriisikestävyyden ylläpitäjänä ja luojana.”

Minulla on merkittävä rooli kansakunnan henkisen kriisikestävyyden ylläpitäjänä ja luojana. Mutta millainen?

JOURNALISTIN KRIISIAJAN roolia määrittävät lainsäädäntö ja mediayhtiöiden varautumissuunnitelmat.

Lakeja ajatellen lähtökohdaksi on otettava riittävän paha kriisi. Sellainen voisi olla Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen rinnastettava hyökkäys, niiden välitön uhka, väestön toimeentuloon kohdistuva erityisen vakava tapahtuma, vakava suuronnettomuus tai sitä vastaava laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti.

Nämä viisi määritelmää poikkeusoloille ovat tilanteet, joissa valtioneuvosto ja presidentti voivat säätää viranomaisille valmiuslain mukaisia valtuuksia. Valmiuslaki antaa luvan kajota joihinkin perusoikeuksiin, vaikkapa lunastaa veneen tai auton Puolustusvoimien käyttöön.

Valmiustilasta vielä astetta nihkeämpi paikka on puolustustila, jonka me maallikot tunnemme vanhalla nimellä ”sotatila”.

Lakien soveltamista on vaikea arvioida etukäteen, sillä se liittyy aina kriisin olosuhteisiin. Yksityiskohdat voivat olla perusoikeuksien näkökulmasta enemmän tai vähemmän karuja.

Medialle valmiuslaki määrää tehtäväksi välittää viivytyksettä ja sellaisenaan tietyt viranomaistiedotteet.

Niitäkin voi periaatteessa kritisoida viereisellä sivulla. Ennakkotarkastusjärjestelmää on luovuttu.

Ja siinäpä ne keskeiset velvollisuudet sitten ovatkin, tällä tietoa.

Toki esimerkiksi poikkeusolojen viestintäohjeissa viranomaisten ja median yhteistyön merkitystä korostetaan. Mutta pakko ei ole.

Erilaisia rajoituksia lait toimittajille kyllä antavat, mutta palataan niihin myöhemmin.

NORMAALIAIKANA vaaratiedotteet välittää Yle. Se on jotakuinkin ainoa asia, joka talossa tapahtuvasta varautumisesta näkyy suurelle yleisölle – jollei nyt Pasilan Mediatalon aulan sähköistä pyöröovea, aulavahteja ja vierailijakortteja lasketa.

Ylen turvallisuuspäällikön **Marko Lavikkalan** mielestä moni mystifioi turhaan poikkeusoloihin varautumista. Kaikki alkaa siitä, että johtaminen ja tietoturva toimivat arkenakin, hän selittää.

”Jos varaudutaan vain koviin tilanteisiin, arki ei ole turvallista. Ja jos arki ei ole turvallista, ovatkaan tilanteet eivät ole hallinnassa.”

”Kovassa päässä” on poikkeusolojen suunnittelu. Yleisradiolaki velvoittaa Yleä jatkamaan lähetystoimintaa kriisi-

tilanteissa. Suurempia harjoituksia pidetään joka toinen vuosi, seuraava ensi syksynä.

"Joku kysyi joskus, että mitä jos Pasilan linkkitorni kaadetaan. Ei lähetystoiminta siihen lopu, vaan meillä on varayhteydet. Kyllä me muutaman iskun kestämmme", Lavikkala sanoo.

Myös sähkökatkojen varalta Ylelle löytyy varavoimaa.

Toimintaa voidaan jatkaa maanalaisista suojatiloista käsin. Tarkkaan Lavikkala ei voi kertoa, kuinka suuri osa työntekijöistä menisi bunkkeriin. Luku on "aika iso".

Maakunnissa bunkkeriajattelusta on pitkälti luovuttu, Lavikkala sanoo. Toimittajat

tekisivät kriisiaikana työnsä sieltä, mistä on tarpeen raportoida ja suojautuisivat väestön-suojiin.

Aiemmin valtioneuvoston turvallisuus-päällikkönä ja Poliisissa työskennellyt Lavikkala on toiminut myös maanpuolustuskurs-sien pääopettajana.

Hän korostaa, ettei valtionhallinto halua poikkeusoloissa sotkea toimintamalleja. Normaalista toimintaa jatketaan joka paikassa niin kauan kuin se on mahdollista.

Lähetystoiminnan jatkamiseksi Yle on saanut varata henkilöstöä, kuten teknikoita niin, ettei heitä voida kutsua armeijan palvelukseen.

Osalle kutsu kävisi. Jollekin toiselle työntekijälle se voi tietysti tarkoittaa kriisiaikana tavallisesta poikkeavaa työnkuva. Ja jotain jäisi tekemättä.

ON EPÄTODENNÄKÖISTÄ, että minua tai muita toimittajia kutsuttaisiin kriisitilanteissa Ylen avuksi, saati propagandatehtäviin – etenkin pakolla.

Valmiuslain nojalla se olisi periaatteessa mahdollista: jokaisella Suomessa asuvalla 17–64-vuotiaalla on sotilaallisissa poikkeus-oloissa työvelvollisuus.

Kyse ei ole kuitenkaan agenttihommista, vaan esimerkiksi väestön suojaamisesta.

Jos yhteiskunnassa on asiat sekaisin, on sitäkin tärkeämpää, että mediassa asiat toimivat.

Tero Koskinen, Mediapoolin valmiuspäällikkö

Siihen kelpaavat työkykyiset, olivat he journalisti tai eivät.

Joukolla toimittajia on kyllä sodanajan sijoitus viestintätehtävissä. Pääesikunnan tiedotuspäällikkö **Eero Karhuvaara** kertoo, että heistä suurin osa on Puolustusvoimain oman uutislehden, *Ruotuväen*, kasvatteja sekä muita viestintä- ja media-alan erityistehtävissä asepalveluksensa suorittaneita.

Varusmiespalveluksen jälkeen hankittu työkokemus ja koulutus voivat vaikuttaa sijoitukseen. Kertaamassa on vuosien aikana käynyt Karhuvaaran mukaan myös eturivin nimiä.

Mutta ei, ei Puolustusvoimat aio toimintuksia tyhjentää tarpeisiinsa, Karhuvaara vakuuttaa ystävällisesti.

MEDIATALOT SITÄ paitsi tarvitsevat omansa. Medioiden varautumista tukee yritysten ja viranomaisien yhteistyöelin Mediapooli. Sitä rahoittaa Huoltovarmuuskeskus, mutta se toimii Medialiiton tiloissa.

Mediapoolin valmiuspäällikkönä työskentelee **Tero Koskinen**, Ylessä ja Maikkarilla työskennellyt entinen tutkiva journalisti.

Yhden miehen toimiston tehtävät eivät nekään ole varsinaisesti mitään agenttihan- mia: Koskinen tukee Mediapoolin kolmen alaryhmän – graafisen, sähköisen ja sisältö-

jen – työtä. Niissä mietitään esimerkiksi painopaperin ja sähkönsäätävyyttä, jakelun toimivuutta tai tietoturva.

Ja puolustetaan median mahdollisuutta jatkaa toimintaansa kriisitilanteissa mahdollisimman vapaasti, Koskinen painottaa.

”Jos yhteiskunnassa on asiat sekaisin, on sitäkin tärkeämpää, että mediassa asiat toimivat.”

Koskinen pitää arvossaan sitä, että päätoimittajat voivat saman pöydän ääressä valistaa viranomaisia siitä, miksei toimittaja voi syödä heidän kädestään.

Nykytuodossaan poolitoimintaa on ollut kolme vuotta. Se etsii Koskisen mukaan vielä rooliaan.

”Olemme virittämässä media-alalle omaa skenaariotyötä, jonka pohjalta on mahdollista miettiä konkreettisemmin toimia”, Koskinen kertoo.

Mediayhtiöistä kymmenkunta on ”huoltovarmuuskriittisiä”. Lista on salainen.

Viime aikoina pooli on tiivistänyt yhteistyötä paikallislehtien kanssa. Yksityiskohtiin Koskinen ei silti halua mennä.

”En halua antaa manuaalia, kuinka suomalaista mediaa voi tehokkaimmin vaurioittaa.”

SITTEN ON toki kohta, jossa viranomaisien ystävällinen yhteistyö ja luottamus mediaan

loppuu. Ääritilanteessa valmiuslaki antaa valtiolle luvan esimerkiksi radiolupien peruuttamiseen ja verkkoyhteyden katkaisemiseen ulkomaille.

Toimittajien liikkumista voidaan rajoittaa kuten muidenkin. Puolustustilassa lain mukaan kukaan ei myöskään saa oikeudettomasti julkistaa tai ilmaista toiselle asiaa, joka on valtakunnan turvallisuuden takia pidettävä salassa.

Hankala on ennakoita, kuinka helppoa edes ”normaali” journalistinen kriittisyys olisi.

Tämä juttu oli ollut jo hyvän aikaa valmiina, kun *Helsingin Sanomat* julkaisi Viestikoe-keskusta ja tiedustelulakeja käsittelevän, osin salaisiin lähteisiin perustuvan artikkelin. Nyt käynnissä on rikostutkinta.

Hesarin jutun julkaisun jälkeisenä maanantaina, tätä kirjoittaessani, tapauksen yhteiskunnallinen merkitys ja seuraukset ovat vasta avautumassa. Keskustelua on ainakin käyty: Voiko toimittajien luottaa ymmärtävän roolinsa, puolustavan isänmaata? Tai – näinkö hauras sananvapaus meillä on?

Selvää on jo nyt, että median, viranomais- ten ja suuren yleisön käsitys hyvästä yhteis- työstä ja kansalaisten oikeudesta tietää voi ajautua ristiriitaan myös normaaliaikana.

SUOMEN SODAN ajan reservi on nykyisin 280 000 sotilasta. Kun Puolustusvoimat tou- kokuussa 2015 lähetti 900 000 reserviläiselle kirjeen, joku saattoi pettyä: valtaosalla kirje ei antanut sodan ajan sijoitusta.

Itse en saanut tietenkään edes kirjettä. Agenttihan- mia ei ole luvassa. Se ei tunnu kovin erityiseltä, mutta mikäli turvallisuus- strategiaa on uskomisen, tärkeintä on, että journalistit hoitavat ihan vain omat hom- mansa – ja hyvin. ●

JUTTUA VARTEN ON SAATU Tietoja Turun yliopiston VALMIUSLAKI JA PERUSOIKEUDET POIKKEUSOLOISSA -HANKKEEN TUTKIJAILTA. VALTIOSÄÄNTÖOIKEUDELLINEN KOKONAISARVIO VALMISTUU VUODEN 2018 ALKUPUOLELLA.

Mikä on median rooli kriisiaikana?

”Ydinasia on, että meillä on oikeaa tietoa ja tie- donkulku jatkuu mahdollisimman normaalisti. Näin oli myös toisen maailmansodan aikana: vaikka pulaa oli monesta, sanomalehtipaperia pystyttiin kuitenkin järjestämään. Niin nytkin. Tietty puhelinlinja- ja muut kysymykset on hoi- dettu niin, että pystymme toimimaan. Mahdol- lisuus olla kriittinen riippuu paljon kriisistä. Sodan aikana meitä on usein rajoitettu. Vapaan median edustajana olen tietysti sitä mieltä, että sodan aikana median toiminnan tulee myös olla mahdollisimman vapaata.”

Päätoimittaja Pekka Mervola,
Keskisuomalainen

”Viestimien tehtävä on toimia niin normaalisti kuin on mahdollista niin pitkään kuin on mahdol- lista. Niin pitkälle kuin mahdollista meidän täytyy myös suhtautua kriittisesti viranomaisien välit- tämiin tietoihin. Viestimien uskottavuus pitää taata. Se on osa toimintavalmiutta. Kriiseihin varaudutaan meillä yhtiötasolla. Syksyllä har- joittelimme lehdentekoa muualla kuin Sanoma- talossa, jotta emme ole kiinni yhdessä paikassa.”

Päätoimittaja Kaius Niemi,
Helsingin Sanomat

”Tärkein tehtävä on kertoa lukijoille, mitä tapah- tuu ja miten siinä tilanteessa pärjätään. Turhan paniikin lietsomista täytyy varoa ja informaatio- vaikuttamiseen varautua. Ennalta on vaikea miet- tiä, miten kriittisyyden käy, mutta perustehtävä säilyy ennallaan. Osalla väestä on kriisiajan hen- kilövaraus eli heidät on irrotettu omiin töihinsä. Isomman poikkeustilan harjoituksia toimitukses- sa ei ole tehty. Pienemmät kriisit ovat arkea toi- mitustyössä. Niistä kokemuksista on hyötyä.”

Toimituspäällikkö Pekka Vuollo, Kaleva

Uskottu uutiskone

Politiikan toimittaja Lauri Nurmi löytää uutisia, koska häneen luottavat lähteet, esimiehet ja myös hän itse.

NINA ERHO, TEKSTI • AAPO HUHTA, KUVAT

Kyseenalaistetuksi tuleminen ei tunnu mukavalta. *Aamulehden* politiikan toimittaja **Lauri Nurmi** käyttää sanaa epäkuntoioittava, mutta arvioi mukana olevan myös tarkoitushakuisuutta.

Hän teki kesäkuussa skuupin otsikolla *Hallituksessa suunnitelma Halla-ahon voiton varalle: soinnilaiset muodostaisivat oman eduskuntaryhmän*, joka sai marraskuussa *Suomen Kuvalehden* journalistipalkinnon. Lokakuun lopussa Nurmi julkaisi kirjan *Perussuomalaisen hajoamisen historia*.

Kirjan ilmestyttyä Nurmelta on perätty lisää todisteita väitteelle, ettei pääministeri **Juha Sipilä** (kesk.) puhunut totta kiistäessään keskustan valmistautuneen keväällä perussuomalaisen hajoamiseen.

Ilta-Sanomat julkaisi marraskuussa ex-perussuomalaisen **Samuli Virtasen** ja **Petteri Leinon** kommentteja ja tekstiviestejä **Jussi Halla-ahon** valinnan jälkeisestä ajasta. *Kainuun Sanomat* päätteli jutusta, "ettei hajoaminen edennyt sellaista ennalta suunniteltua rataa kuin Nurmi oli esittänyt".

Nurmi ihmettelee työstään käytyä keskustelua.

"Herää kysymys, onko kova paikka hyväksyä se, että joku politiikan toimittaja ihan aidosti päätti vuotta aikaisemmin keskittää tarmonsaa perussuomalaisiin hypoteesinaan se, että puolue saattaa olla jakautumassa."

"On naiiveista naiiveinta ajatella, että hallituspuolueiden osallistuminen toisen hallituspuolueen hajoamiseen tulisi myöntämään julkisesti nimellä tai se, että **Timo Soinilla** oli etukäteissuunnitelma. Sellainenhan rikkoo kaikki politiikan pöytätyöt."

TOISAALTA PITKÄLLÄ julkisella keskustelulla on hyvätkin puolensa. Kun Nurmelta kysyy, miten enimmäkseen kehuttu ja palkittu skuupikone välttää rakastumisen omiin saavutuksiinsa, hän sanoo yrittävänsä

ajatella näin:

"Lopulta juttujen merkitys syntyy niiden herättämässä yhteiskunnallisessa keskustelussa, minun itseni ulkopuolella."

Läsnä ajatus yleisöstä on myös silloin, kun Nurmi tapaa ylimpiä vallankäyttäjiä. Hän sanoo istuvansa mielellään iltaa, mutta paikkaansa pöydässä ei pidä liikaa mieltä.

"Ratkaiseva hetki on näppäimistön edessä. Tilivelvollisuus on suurelle yleisölle, ei vallankäyttäjille eikä kollegoille."

"Tilivelvollisuus on suurelle yleisölle, ei vallankäyttäjille eikä kollegoille."

Epävarmuutta Nurmi ei työstään tunne, vaan luottaa lujasti sen perustuksiin ja itseensä. Perussuomalaisen hajoamista selvitellessä hänestä oli välttämätöntä kuulla laajasti lähteitä puolueen sisältä, muista hallituspuolueista ja oppositiopuolueista.

Perusteellisen tiedonhankinnan aatelo huolellinen ajatus.

"Kun kaikki lähdetiedot ovat olemassa, ne laitetaan pöydälle ja aletaan rakentaa kokonaisuutta."

NURMEN TUTKIVAN työotteen juuret ovat poliittisen historian, talous historian, sosiaalipolitiikan ja viestinnän opinnoissa. Juuri laaja-alainen koulutus oli yksi meriteistä, joilla hän ponnisti lukion historian opettajan työstä *Aamulehden* ja Lännen Median politiikan toimittajaksi vuonna 2014.

Verkostoitumisen Nurmi oppi *Keski-Uusimaassa*, jossa ehti edetä kesätoimittajasta urheilutoimituksen päälliköksi ennen kuin päätti lähteä etsimään työtä suuren intohimonsa eli yhteiskunnallisten asioiden parista.

Moni on ihmetellyt, mistä Nurmi oikein putkahti valtakunnansarjaan, mutta hänestä itsestään kaikki on loogista.

Hän sai ja malttoi opetella kaiken mahdollisen pienessä lehdessä. Samat opit toimivat isoissa lehdissä. Niihin pääseminen ei ole näinä aikoina helppoa, mutta kova motivaatio auttaa.

Verkostot kehittyvät, kun käy suunnitelmallisesti tilaisuuksissa, tutustuu ihmisiin ja keskusteleekin niin, että tulee itsekin toisille tutuksi. Pienissä asioissa luotettavaan toimittajaan luotetaan myös isoissa asioissa.

Hyvin verkostoitunut toimittaja saa lähteitä, koska kukaan heistä ei ole ainoa. Tiedonhankinnan isä ja äiti on aika. Sitä järjestetty, kun hajauttaa isot projektinsa muiden töiden sekaan.

"Ja jos vaikuttajalla on aikaa jutella puhelimessa tai tavata, tilaisuus kannattaa käyttää. Vartin soittoilla ei saa selville mitään."

KUN NURMI ALOITTI nykyisessä työssään, hänelle oli selvää, että työnantaja odottaa skuuppeja. Se ei varsinaisesti lisännyt työrauhan tuntua. Nyt, kun onnistumisia on takana paljon, rentoutta on enemmän sekä hänellä itsellään että työnantajalla.

Se tarkoittaa entistä parempaa mahdollisuutta keskittyä juuri sellaiseen politiikan journalismiin, jota Nurmi toivoo Suomeen lisää ja haluaa itsekin tehdä.

Se ei ole vain päivänpoliittisten tapahtumien raportointia tai mielipiteellistä kommentointia vaan uutisia, jotka perustuvat suunnitelmalliseen tiedonhankintaan.

Siinä kysytään samaa monesta eri lähteestä ja suhteutetaan lähteiden sanomiset heidän aikaisempiin sanomisiinsa ja tekemiisiinsä. Siinä mietitään, minkä vuoksi kiistanalaisissa asioissa mitään tehdään ja sanotaan.

"Siinä kysytään, mitä tapahtuman jälkeiset tekstiviestit voivat sitä edeltävästä ajasta todistaa." ●

A full-length portrait of Lauri Nurmi, a man with short brown hair and glasses, wearing a black suit jacket over a white button-down shirt and black trousers. He is standing in a minimalist white space with a dark floor, leaning slightly forward with his hands in his pockets.

Työ jatkuu. Lauri Nurmi olisi mielellään tarkastellut kirjassaan myös perussuomalaisten paikalliskentän tapahtumia, mutta se ei ollut vielä mahdollista. "Parin vuoden kuluttua pystytään näkemään, kuinka moni piirihallitusten jäsenistä vaihtui ja miten halla-aholaiset sinne tulivat."

LAURI NURMI

- 37-vuotias Aamulehden politiikan toimittaja Helsingissä. Valtiotieteiden maisteri ja historian opettaja.
- Skuupannut muun muassa yhteiskuntasopimuksen syntymisen, Suomen puolustus-yhteistyöasiakirjat USA:n ja Ison-Britannian kanssa ja perussuomalaisten hajoamisen.
- Kirjoittanut kirjan Perussuomalaisten hajoamisen historia (Into, 2017).
- Työskennellyt Keski-Uusimaassa 2002–2013 ja historian opettajana Järvenpään lukiossa 2013–2014.
- Palkittu Suomen Kuvalehden journalistipalkinnolla ja Sano-malehtien liiton Paras juttu -kilpailussa.
- Perheessä vaimo ja kaksi lasta.
- Harrastaa hiihtoa, juoksua, kalastusta, erämaavaelluksia Lapissa ja historialuentoja pitämistä. Haluaa opettaa myös tyttärensä nauttimaan luonnossa liikkumisesta.

Journalistien kirjat 2017

Pyysimme kustantajilta tietoja journalistien tekemistä sekä journalismia ja mediaa käsittelevistä tämän vuoden kirjoista. Sato on komea: verkossa julkaistavassa koosteessa on noin 170 teosta. Tässä arvioimme Journalistin toimituksen valitsema makupaloja. Koko joukon teoksia ja niiden tekijöitä olemme esitelleet myös tuoreeltaan vuoden mittaan.

Työelämän jatkosotaa

Firmalla kulkee ja porukka on hyvillä mielin. Uusi toimitusjohtaja putkahtaa kehiin yllättäen, puhuu arvoituksellisesti ja kutsuu kehiin konsultin. Alkaa tapahtua. Syntyy jupinaa, ja lopulta kaikille käy selväksi: muutosta pukkaa.

Ylen uutisankkuri, dekkarikirjailija **Matti Rönkä** kertoo ittee-firman ytye-kierteestä – raikkaasti, toden tuntuisesti, sopivasti tyylitellen.

Röngän hahmojen esikuvia ovat **Väinö Linnan** ”tuntemattomat”, tilanteetkin kuin sotaromaanista: ”Koskelan Ville - . Entinen teologian ylioppilas. Nykyisin Microsoftin mannekiini. Syö koodia ja paskantaa bittejä.”

Markku Lappalainen
RÖNKÄ, MATTI: YYTEET
(GUMMERUS)

Totuus suomesta

Sanaiset kansiot on kokoelma kirjoituksia, joissa pohditaan suomen kielen ominaisuuksia monelta kantilta. Kielemme keskeiset kehittäjät, syntyvaiheet, kielopin kiemurat ja monet poliittisiakin intohimoja nostattaneet piirteet saavat kirjassa perusteellisen ja näkemyksellisen käsittelyn.

Kielestä kiinnostuneelle kirja on piristävää ja yleisivistävää luettavaa. Asiansa hyvin tuntevien kirjoittajien ote on paikoin humoristinenkin.

Hakuteos kirja ei ole, mutta se sisältää mainioita esimerkkejä kielemme kummallisista piirteistä, kuten vaikka siitä, miksi sanojen ”kahden” ja ”lahden” perusmuodot eivät ole *kaksi* ja *laksi*.

Manu Marttinen

ELORANTA, VILLE JA
LEINO, JAAKKO:
SANAISSET KANSIOT.
SUOMEN KIELEN
VAIETUT VAIHEET
(GAUDEAMUS)

Neuvoja neuvottelutaidottomille

Luovien alojen sopimus- ja tekijänoikeusasioihin erikoistuneen juristin **Lottaliina Pokkisen** *Artisti maksaa* -neuvotteluopasta on ilo lukea: paitsi että siitä on aidosti hyötyä, se on myös sujuvasti ja samastuttavasti kirjoitettu.

Kirja opettaa muun muassa tunnistamaan oman neuvottelutyylinsä ja esimerkiksi vastapuolen taktiikoinnin.

Nimekkäiden luovan alan ammattilaisten kokemuskvinkkejä kirjassa on paljon, ehkä liikaakin. Toki ne ovat mielenkiintoinen kurkistus arkeen, jossa neuvotteluvaltaa on tavista enemmän.

Vapauttava Pokkisen kirjassa on tämä: tarpeen ei ole muuntautua ikäväksi bisneshaiksi puolustukseen etujaan. Se, mikä omassa ammatissa on vahvuus, voi olla sitä myös neuvottelupöydässä.

Marja Honkonen

POKKINEN, LOTTALIINA:
ARTISTI MAKSAA. NEUVOTTELUOPAS LUOVILLE ALOILLE (NEMO)

LUE LISÄÄ:
JOURNALISTI.fi
KOOSTE JOURNALISTIEEN KIRJOISTA

Alkoholismiin ja takaisin

Riitta Castrénin *Läpivalaisu* kertoo hänen liukumisestaan hengenvaaraan alkoholin takia. Se on myös kirja vaikeasta mutta lopulta palkitsevasta matkasta raittiuteen.

Castrén löytää alkoholisoitumiseensa syitä luonteestaan ja lapsuuden ja aikuisuuden tapahtumista. Lopulta kannettava kertyi liikaa, ja alkoholi oli keino jaksaa. Hän sai potkut aikakauslehdentoimittajan työstään.

Läpivalaisu voi olla vertaistueksi, ja kirjailijan ikätoverit tunnistanevat ajankuvia. Kaunokirjallisesti parhaita ovat kuvaukset perheen asioista, koska niistä puuttuu todistelun taakka.

Castrénilla on ollut aiheestaan myös blogi, mutta kovakantiseen minäpuhetta ja maailmaa syleileviä pohdintoja olisi voinut tiivistää. Toisaalta rönsyily on tie kiteytyksiin, kuten ”Olen liian tosissani kaikessa, mitä teen.”

Siinä lienee monen muunkin ongelmien pohja.

Nina Erho

CASTRÉN, RIITTA:

LÄPIVALAISU – PITKÄT JÄÄHYVÄISET ALKOHOLILLE (GUMMERUS)

Legendan jäljillä

Lintumies, kalastaja, kirjailija. **Pentti Linkolasta** on moneksi. Tunnetuimmin hän on maailmanlopun saarnaaja. Herättäjä.

Suomen Kuvalehden toimittaja **Riitta Kylänpää** on koonnut kirjaksi Linkolan elämän. Taidokkaasti, imevällä otteella, tiukasti lähteisiinsä tukeutuen. Piirityvä kuva on isosti kohteensa näköinen: näyttää ehjältä ja vahvalta, on täydellisyyden tavoittelussaan epätäydellinen – hauraskin. Ristiriitainen. Sellaisia ihmiset ovat, niin myös Linkolan Pentti.

Kylänpää tukeutuu Linkolan henkilökuvan rakentamisessa laajaan lähdeaineistoon ja haastatteluihin sekä ystävien ja aikaisten lausumiin. Tämä metodi vapauttaa lukijan tekemään oman arvionsa. Mieleen jää arvoituksia, ajateltavaa.

Kirja sai Tieto-Finlandia-palkinnon, ansioistaan. Se vastaa moneen kysymykseen ja herättää uusia. Legendaa ei kerralla paketoita.

Markku Lappalainen

KYLÄNPÄÄ, RIITTA:

PENTTI LINKOLA – IHMINEN JA LEGENDA (SILTALA)

Maaseudun melankoliasta

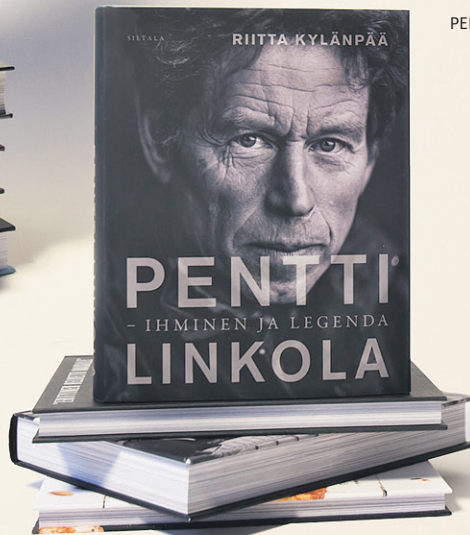
Korvessa ajellessa tulee usein miettineeksi, millaista olisi asua metsän keskellä ja ihmeteltyä kuka oikeasti haluaa asua etäällä asutuskeskuksista. *Reunalla* antaa vastauksia kysymyksiin. Toimittaja **Jenni Räinen** ja valokuvaaja **Vesa Ranta** kuljettavat lukijaa autioituvan maaseudun elämään Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun sivukylille.

Tyhjentyneiden kauppojen, koulujen ja ränsistyneiden rakennusten lisäksi sorateiden varsilla vastaan tulee omaleimainen taiteilija, Japanista muuttanut eläkeläispari ja suomalainen perhe.

Kai Widell

JENNI RÄINÄ JA VESA RANTA:

REUNALLA. TARINOITA SUOMEN TYHJENEVILTÄ SIVUKYLILTÄ (LIKE)

YHDESSÄ

ISMO LEHTONEN JA
TANJA MIKKOLA

● Journalistiliiton luottamustoimissa tutustuneet Ismo Lehtonen ja Tanja Mikkola ovat seurustelleet kymmenen vuotta ja olleet kihloissa viisi vuotta. Nykyisin he myös työskentelevät yhdessä.

● Lehtonen, 50, oli toimittajana Allerin tv-toimituksessa 2000 – 2017. Hän on humanististen tieteiden kandidaatti pääaineenaan kulttuurihistoria.

● Mikkola, 43, on työskennellyt valokuvaajana vuodesta 1994. Valokuvaajan ammattitutkinnon lisäksi Mikkola on opiskellut ulkomaankauppaa.

Kiertolaiset. Lokakuun lopussa Ismo Lehtonen ja Tanja Mikkola olivat Japanin Alpeilla Shibu Onsenin kaupungissa. TyöpiSTEensä he muodostivat hostellihuoneen perinteisen japanilaisen jalkoja lämmittävän pöydän ääreen.

Potkut maailmalle

Kun toimittaja Ismo Lehtonen kuuli potkuistaan Marokossa, hän päätti kuvaajapuolisonsa Tanja Mikkolan kanssa olla palaamatta Suomeen.

JANNE SALOMAA, TEKSTI • TANJA MIKKOLA, KUVA

Työskennellyään yli 16 vuotta Allerin tv-toimituksessa **Ismo Lehtonen** jäi viime vuoden lokakuussa vuorotteluvapaalle.

Hänen oli tarkoitus ottaa puoli vuotta rennosti ja reissata valokuvaajapuolisonsa **Tanja Mikkolan** kanssa ympäri maailmaa.

Helmikuussa Uudessa-Seelannissa tuli kuitenkin käänne: Lehtosen työnantaja käynnisti yt-neuvottelut, ja pariskunta alkoi miettiä suunnitelmiaan uudelleen.

Maaliskuun lopulla Fesissä Marokossa toimittaja luki Messengeristä, että hänet oli irtisanottu. Siinä vaiheessa pariskunnalla oli jo suunnitelma B: he eivät palaisi Suomeen asumaan, vaan elättäisivät itsensä työskentelemällä yhdessä eri puolilla maailmaa.

”Vaikka irtisanominen oli shokki, aloimme heti miettiä työideoita, ja ensimmäinen alustava yhteistyötarjous potentiaaliselta asiakkaalta tuli jo parin tunnin kuluttua”, Lehtonen kertoo.

Marokon jälkeen parin tie on vienyt Andaluciaan Espanjaan, Serbiaan ja viimeiseksi Siperian halki Japaniin, jossa he ovat tammikuuhun asti. Suomessa he ovat piipahaneet myymässä tavaroitaan.

MIKKOLALLE REISSUELÄMÄ on tuttua. Valtaosan tuloistaan hän on saanut ulkomaankeikoista jo yli kymmenen vuoden ajan.

Pääasiassa Mikkola, ja nyt myös Lehtonen, tekevät työelämäjournaleismia yritys-, ammatti- ja järjestölehtiin. Matkajuttujakin pari tekee, mutta niihin ei kannata keskittyä,

koska tarjontaa on paljon ja palkkiot pieniä.

Kohteet Mikkola ja Lehtonen valitsevat omien mieltymystensä mukaan, mutta huomioivat myös sen, mistä juttuja saa kaupaksi.

”Yrittäjänä periaatteenani on ollut, että nukun hyvin, jos tiedän, että minulla on riittävästi tuloja ainakin seuraavat kolme kuukautta”, Mikkola sanoo.

”Vaikka irtisanominen oli shokki, aloimme heti miettiä työideoita, ja ensimmäinen alustava yhteistyötarjous tuli jo parin tunnin kuluttua.”

Ismo Lehtonen, toimittaja

Jutuista sopiminen vähintään kolme kuukautta etukäteen auttaa myös haastateltavien etsimisessä ja kuvausjärjestelyissä. Esimerkiksi tehtäisiin pääsy vaatii usein pitkää sähköpostien vaihtoa.

Yleensä matkatyössä kaikkeen menee enemmän aikaa kuin kotimaassa. Huono verkkoyhteyskin saattaa pidentää työpäivää parilla tunnilla. Asioita helpottaa, jos asettuu pidemmäksi ajaksi samaan kaupunkiin.

”Kesällä asuimme pari kuukautta Serbian pääkaupungissa Belgradissa. Siinä ehti solahdtaa jo paikalliseen elämään ja saada ystäviä.

Usein kävi niin, että haastateltava tunsu seuraavaan juttuun sopivan haastateltavan”, Lehtonen kertoo.

MIKKOLA ON LASKENUT 89 maan kokemuksella, että ulkomailla elämiseen ja liikkumiseen kuluu keskimäärin noin 700 euroa kuussa henkeä kohden.

”Kulut riippuvat kuitenkin paljon maasta. Joskus edulliset majoitukset ovat kiven alla ja majoitukseen meneekin rahaa selvästi yli budjetin. Silloin on säästettävä jostain. Venäjän läpi matkatessamme nukuimme kolmasosan kuukauden öistä junissa”, Mikkola kertoo.

Välillä tällainen elämäntapa on kuluttavaa.

”Uteliaalle mielelle on hienoa oppia jatkuvasti uutta, mutta on myös raskasta aloittaa joka päivä lähes tyhjästä”, Mikkola sanoo.

Silti pysyvä reissuelämä puolison kanssa on kuvaajasta vähemmän stressaavaa kuin aiempi tilanne, jossa hän sai jännittää, ehtiikö työmatkoilta ajoissa kotiin lauantaisaunaan.

Lehtonenkin vakuuttaa, ettei reissutyöhön ryhtyminen kaduta:

”Tanjan pitkä kokemus tuo luotamusta siihen, ettei tässä kuolla nälkään tai tauteihin.”

Japanin jälkeen kaksikko suuntaa Balille ja sieltä Uuteen-Seelantiin. Sen jälkeen tulevaisuus on avoin. Töiden ehdoilla mikä tahansa kohde on mahdollinen, paluu Suomeenkin.

”Olen teini-ikäisestä lähtien halunnut elää niin, että voin muuttaa vaikka maailman toiselle puolelle heti huomenna. Nyt olen siinä tilanteessa”, Mikkola sanoo. ●

Hur gick det sedan?

I årets sista Journalisten lyfter vi fram personer eller frågor som varit med tidigare och kollar vad som hänt sedan senast.

FOTO: JOHANNES TERVO

Mänskliga faktorn. Som ansvarig utgivare är Niklas Nyberg inte oroad för eventuella publicistiska skador orsakade av Rosalinda. "Den har skrivit någon enstaka text inför matcher som aldrig har spelats, men det har berott på att samarbetet mellan människa och maskin har haltat."

Textroboten skriver om gårdsgårdsserien

Då? I december 2015 hade den svenska mediekoncernen Mittmedia just tagit i bruk sin textrobot Rosalinda för sportnotiser. Ledningen såg det som en satsning på kvalitet, medan *Gävle Dagblads* decimerade sportredaktion tyckte att det var en katastrof för journalistiken.

I dag? Robotjournalistiken har tagit små kliv framåt och medie-

husen i Finland har under det senaste året skaffat eller funderar på att skaffa textrobotar. HSS Media var först i Finland med en robot för sportnotiser, när koncernen i maj tog i bruk en anpassad variant av den Rosalindarobot som Mittmedia använder.

"Den skriver notiser från fotbolls- och ishockeymatcher på lägre nivåer, där vi inte tidigare haft matchbevakning. Ganska snart förstod alla sportintresserade

att den inte ersätter våra sportreportrar utan är till för att bredda vår sportbevakning", säger **Niklas Nyberg**, chefredaktör på *Vasabladet*.

Han framhåller att syftet med investeringen var att ge ett mer värde åt läsarna, snarare än att öka trafiken för att locka annonsörer.

"Vi räknar inte klick som vi gjorde för ett par år sedan och därför vet jag inte heller hur mycket trafik den har genererat."

I USA producerar textrobotar börsnyheter och i Sverige används Rosalinda för att läsa av lokal statistik över bostadsköp.

"Den kan hjälpa våra journalister att hitta nyheter och lyfta upp fenomen inom en massa områden. Det krävs dock ett grundjobb med att se till att den har tillgång till korrekt data. Och så måste vi komma ihåg att allt inte är lika offentligt här som i Sverige."

Johan Svenlin

Hon hittade dokumentärfilmen

Då? I februari 2012 var **Linnea de la Chapelle** förstaårsstudent på Svenska social- och kommunalhögskolan. Hon jobbade på övningsredaktionen Smocka och såg fram emot sommarjobb på Svenska Yle.

I dag?

de la Chapelle avslutade nys sina magisterstudier i dokumentärfilm vid University of the Arts i London. Hon har också studerat dokumentärfilm i Danmark och Sydafrika och jobbat på Yle allt sedan det första sommarjobbet.

"Jag har studerat på flera olika skolor och högskolor utomlands. Jag tänkte tidigare att Soc&koms

utbildning är lite 'pilipali', men jämfört med andra utbildningar är den ganska bred. Via praktiken får man jätteviktig arbetserfarenhet.

Många tror att allt är superbra när man far till London och betalar för sina studier – att det är högre standard och bättre ordnat (än i Finland). Men ofta är det tvärtom, för här är studier business. Vi har jättebra skolor i Finland och ofta inser man inte hur bortskämd man är.

I framtiden vill jag jobba med dokumentärfilm, åtminstone en del av tiden. Min inställning till jobbmöjligheter har ändå ändrats under åren. När jag började studera på Soc&kom var jag supernöjd och tänkte att det finns en massa

FOTO: ALEKSI NIEMELÄ

Ville se världen. Linnea de la Chapelle har studerat till magister i London.

jobb­möj­ligheter – det berodde säkert på att jag fick jobb så snabbt. Nu har jag insett att det inte finns säkra jobb. Det är lite deppigt men samtidigt tycker jag

att det borde göras mycket mer dokumentärfilm i Finland och särskilt på svenska. Jag tror det finns en marknad och ett intresse."

Lina Laurent

Middagen levererad till dörren

Då? År 2011 hade ekon­omiredaktören **Markus Haakana** sagt upp sig från Yle och startade eget. Affärsidé: att sälja och distribuera matkassar till stressade barnfamiljer.

I dag? Efter några tunga år i början har företaget nu kunnat expandera kraftigt. Det skedde 2016 då svenska Linas Matkasse kom in och investerade i bolaget och som en följd av det blev huvudägare. I dag är Sannan Ruokakassi störst i Finland inom sitt gebit, Markus är produktionschef.

"Alla erfarna företagare varnar alltid för att det tar tid att etablera sig och för att få det att gå runt. Vi trodde att det inte gällde oss. Men efter ett par år kändes allt väldigt tungt. Vi var inte lönsamma,

vi kunde inte ta ut någon lön, och vi fortsatte mot bättre vetande. Så småningom vände allting efter att vi blev kontaktade av Linas Matkasse.

Det här jobbet är ganska endimensionellt jämfört med journalistiken. Det enda man sist och slutligen behöver tänka på är pengarna. Som journalist blir man nog lite bortskämd, dels får man ta del av pålästa människors initierade åsikter samtidigt som man blir van vid att man går in i en studio och får betalt för att berätta vad man tycker om saker och ting.

När jag slutade som journalist identifierade jag mig – märkligt nog – som journalist väldigt länge. Omställningen har bitvis varit tuff, för det finns inte alls en likadan tillhörighet och gemenskap bland företagare som det finns

FOTO: KARL VILHJÄLMSSON

Mat till folket. För snart sju år sedan hoppade Markus Haakana av journalistiken. Vad hände sedan?

bland journalister.

Å andra sidan påminner det jag gör nu mycket om det jag gjorde som nyhetsproducent. Varje dag

börjar jag från tomt bord och ska se till att nyhetssändningen / matkassen fylls på rätt sätt."

Magnus Londen

Last Christmas I gave you my heart

MAGNUS LONDEN magnus.londen@gmail.com SKRIBENTEN ÄR FRILANSJOURNALIST OCH FÖRFATTARE FRÅN HELSINGFORS.

Det är kväll, jag halvsitter i min säng och jag har nu fnittrat okontrollerbart i nästan en kvart.

Varav detta muntra humör? Journalistiken! Det är journalistikens förtjänst!

ALLT BÖRJADE då jag såg ett tips i svenska *Journalisten* om ett "reportage" i svenska tidningen *Handelsnytt*. Några klick senare var jag framme vid källan och började läsa reportern **Anton Anderssons** grävjobb.

På *Handelsnytt*s redaktionen hade man nämligen börjat grubbla över hur det är att vara anställd i en affär juletid. Den där grymma tiden då det spelas *Bjällerklang* och *Last Christmas* ur varje strut, i samma ordning, på samma volym, dag ut och dag in.

Två år tidigare hade tidningen rapporterat om (två av fyra) handelsanställda som berättade om sin ångest och ilska över den oändliga julmusiken, och att "man nästan förvandlas till *Grinchen*".

I år körde Sky News sedan ett inslag om att julmusiken kan vara skadlig för hälsan, medan *Aftonbladet* trollade fram en musikerterapeut som bekräftade att julmusiken för till exempel varuhusanställda är "ett slags hjärntvätt" och tillade med emfas:

"Musik som vi blir irriterade över skapar stresshormoner. Man kan ju använda musik vid tortyr, det bryter ner människor

fullständigt."

Handelsnytt ville nu testa om detta verkligen stämmer. Hur är det riktigt att jobba i en ständig ström av julskval? Blir man tokig? Blir man sjuk?

Men eftersom vi journalister är lite lata av oss och ogärna lämnar desken bestämde redaktören sig för att testa effekten inte som handelsanställd – utan vid sitt eget skrivbord. Han skapade en playlist med juldängor (**Mariah Carey, Carola, Brenda Lee** och sju andra artister), ställde in på repeat, drog hörlurarna över huvudet och började föra dagbok. Rubrik: "Jag lyssnade på julmusik i 8 timmar." Notera alltså att redaktören hade hörlurarna på sig även på toaletten.

”För tänk på distansen den kristna världen har avverkat, från jungfru Maria i stallet till rundgångsmusik i varuhustempel.

DET VAR NU jag inledde mitt fnittrande.

Jag vet dock inte om jag kan förklara vad som gjorde mig så salig. Men jag ska försöka.

För det första för att reportaget – komplett med en belysande faktaruta plus fotoserie – på ett upplyftande sätt var både

fantastiskt och fanatiskt banalt. Men just precis därför också ikoniskt. Inse! Det är här journalistiken befinner sig i dag!

För det andra för att hela fenomenet med julmusik på varuhus är ett tidstecken i kubik. För tänk på distansen den kristna världen har avverkat, från jungfru **Maria** i stallet till rundgångsmusik i varuhustempel. Slutligen har vi alltså uppnått ett fenomen som experter betecknar som "hjärntvätt" och liknar vid tortyr.

Observera ändå att skalan uppenbarligen har förskjutits en smula. Tortyr är inte längre elchocker i Sovjet, ett försvinnande i Sydamerika, en våldtäkt i Burma.

Nope. Tortyr är den där julmusiken.

För det tredje blev jag själaglad för senast nu insåg jag att den materiella välfärd vi lever i, ja, den är massiv. När journalistiken – eventuellt med en liten glimt i ögat – tar sig an de handelsanställdas arbetsvillkor är det inte åttatimmarsdagen, rätt en till semester eller lika lön för lika arbete som är temat. Nej.

Det är den där julmusiken. Det kan vi ju vara urlyckliga för. Att vi liksom kommit så ofattbart långt.

Nå, nu vet jag att ni kräver besked: Hur mår redaktören efter åtta timmar av hjärntvätt?

Han hade feberkänsla. Hjärklappning. Tryck över bröstet. Som ni märker – vi talar om journalistik i samhällets tjänst.

Fniss och god jul på den saken!

TOPELIUSPRISET HITTAR HEM

Mottagaren av Topeliuspriset 2018 får förbereda sig på att besöka Nykarleby. **Zacharias Topelius** föddes 14 januari 1818 och jubileumsåret till ära kommer priset att delas ut i Topelius hemstad, söndagen 14 januari.

"Vi har haft några år av undantag när priset delats ut i samband med seminariet Mediespråk, men enligt stadgarna ska det ske på Topelius födelsedag", säger **Rabbe Sandelin**, redaktör på Svenska folkskolans vänner.

SFV står tillsammans med Finlands svenska publicistförbund bakom Topeliuspriset på 7 500 euro och syftet är att lyfta fram Topelius journalistiska gärning och samtidigt belöna en eller högst tre personer som "ådaglagt betydande skicklighet i sitt journalistiska värv" inom finlandssvensk journalistik.

Nomineringstiden gick ut 10 december och juryn sammanträdde ett par dagar senare för att utse en pristagare.

"Det fanns gott om nomineringar och goda kandidater till priset också i år", intygar Sandelin.

Johan Svenlin

ROBOT RENSAR BORT TROLLEN

Det är inte bara textproduktion som håller på att automatiseras. Även debattredaktörens och moderatorns arbetsbörda kan underlättas av nya textprocesseringsprogram.

Det konstaterar **Thomas Forss** i sin avhandling *Automating Text Processing Using Analytics*. Han disputerade 15 december vid Åbo Akademi och har bl.a. undersökt hur dataprogram kan hindra oönskad trafik och identifiera rasistiska och hatiska webbsidor.

"Ett exempel är Twitter som har meddelat att 250 000 konton har stängts av eftersom användarna inte hållit sig till reglerna. Två tredjedelar av Twitters arbete gjordes manuellt så det finns ett stort behov av att vidareutveckla teknologin", säger Forss.

Han ser många användningsområden också inom mediebranschen.

"Snart kommer det att finnas verktyg som snabbt kan sammanfatta kärnan i stora textmassor och hitta kopplingar och samband som kan vara svåra att se för ett mänskligt öga."

Johan Svenlin

etiikka

Sensurointia vai normaali käytäntö?

NINA ERHO, TEKSTI • ANNA-KAISA JORMANAINEN, KUVITUS

Haastateltavalla on oikeus tarkistaa sitaattinsa, mutta voiko haastateltava vaikuttaa siihen, mitkä sitaatit valitaan juttuun?

Professori ja HUS:n kipuklinikan ylilääkäri **Eija Kalso** oli lokakuussa Ylen *Akuutti*-ohjelmassa haastateltavana lääkekannabiksen käytöstä.

”Minut oli kutsuttu edustamaan kriittistä näkökulmaa. Aiemmasta kokemuksesta viisastuneena sanoin suostuvani vain, jos saan nähdä, mitkä osat haastattelustani käytetään ohjelmassa. Näin sovittiin. Lupausta ei pidetty, näin ohjelman ja omat osuuteni vasta tv:stä”, hän kirjoitti *Lääkärilehdessä*.

”Reilu peli haastateltavien kanssa on osa journalismin uskottavuutta.

Elina Grundström, JSN:n puheenjohtaja

Kalso koki tulleen sensuroituksi, koska oli painottanut haastattelussaan kannabiksen pitkäaikaiseen käyttöön liittyviä ongelmia, mutta näitä kommentteja ei ollut otettu ohjelmaan. Hänen mielestään ohjelma ajoi muiden haastateltavien suulla kannabiksen käyttöä lääkkeenä.

HYVÄ/PAHA LÄÄKEKANNABIS -ohjelman toimittaja **Risto Kuusisto** on eri mieltä. Hän sanoi *Lääkärilehdelle*, ettei ohjelmalla ollut agenda, vaan tavoitteena oli herättää keskustelua ja ohjata ihmiset luke-

maan kriittisesti aiheesta lisää.

Kalson toiveesta nähdä ohjelmaan päätyvät osuudet etukäteen Kuusisto sanoi, että sellainen on hyvin poikkeuksellista eikä ollut aikataulusyistä mahdollista. Ylen asiaohjelmien päällikkö **Ilkka Lehtinen** kirjoitti *Lääkärilehdessä*, että Kalson haastattelusta käytettiin otteita tv- ja radio-ohjelmissa tavalliseen tapaan.

”Otteiden valinta on toimituksen, ei haastateltavan oikeus ja osa toimituksen journalistista itsenäisyyttä ohjelmaa tehtäessä.”

JULKISEN SANAN NEUVOSTON puheenjohtaja **Elina Grundström** sanoo, että *Journalistin ohjeiden* mukaan haastateltavalla on oikeus tarkastaa tulevana siteeratuksi oikein, jos hän pyytää sitä etukäteen. Oikeus voi koskea myös televisiota ja radiota etenkin, jos sitaatteja yhdistetään muuhun materiaaliin tai asetetaan vastaukseksi eri kysymykseen kuin haastattelussa.

Sitä haastateltava ei kuitenkaan voi valita, mitkä sitaatit juttuun tai ohjelmaan otetaan, vaan journalistisen päätösvalan pitää pysyä toimituksessa.

”Samaan aikaan toimittajien pitää tehdä työnsä niin hyvin, että he oikeasti ymmärtävät, mistä haastateltaviensa kanssa puhuvat.”

JOURNALISTIN OHJEISSA puhutaan suostumisesta haastateltavan tarkastamispyyntöön, ”jos julkaisuakataulu sen mahdollistaa”. Grundströmin mielestä mahdollisten tai mahdottomien aikataulujen määrittelyä yksinkertaisempaa on, että journalisti on aina haastateltavalle mahdollisimman avoin suunnitelmistaan ja tämän oikeuksista. Jos tarkastaminen ei onnistu, sekin pitäisi ilmaista.

”Reilu peli haastateltavien kanssa

JOURNALISTIN OHJEET 17 JA 18

JO 17: Haastateltavalla on oikeus saada ennakolta tietää, millaisessa asiayhteydessä hänen lausumaansa käytetään. Hänelle on myös kerrottava, jos haastattelua voidaan käyttää useissa eri väli-neissä. Haastateltavalle pitää aina kertoa, onko keskustelu tarkoitettu julkaistavaksi vai ainoastaan tausta-aineistoksi.

JO 18: Haastateltavan pyyntöön tarkastaa lausumansa ennen julkaisemista on syytä suostua, jos julkaisuakataulu sen mahdollistaa. Tarkastamisoikeus koskee vain haastateltavan omia lausumia, eikä sillä saa luovuttaa journalistista päätösvaltaa toimituksen ulkopuolelle.

on osa journalismin uskottavuutta.”

Asiantuntijatiedon ja ”keskustelua herättävien” näkökulmien esittämisen samoissa jutuissa tai ohjelmissa ei Grundströmin mielestä tarvitse olla ongelmallista.

”Sananvapauteen kuuluu oikeus esittää eri näkökulmia, mutta jos asiasta on olemassa ’tieteellinen konsensus’, se on hyvä tuoda esiin.”

PROFESSORI EIJÄ KALSO sanoi *Akuutin* tapauksen jälkeen *Lääkärilehdelle* lähtevänsä jatkossa mukaan vain suoriin lähetyksiin. Alkaako journalistinen tinkimättömyys toimia itseään vastaan, jos sen seurauksena voidaan menettää professoritason haastateltavia?

Elina Grundströmin mielestä toimittajien ja asiantuntijoiden välinen jännite kannattaisi nähdä ennemmin hedelmällisenä. Asiantuntijat saavat toimittajilta tieteen popularisointiin apua, ja toimittajat pystyvät kertomaan yleisölle enemmän tietoja asiantuntijoiden avulla.

”Se vaatii molemmilta omassa ammattiroolissaan pysymistä mutta myös toisen ammattitaidon ja asiantuntemuksen tunnistamista.” ●

● TÄLLÄ PALSTALLA JOURNALISTI KÄSITTELEE JOURNALISTIN OHJEITA, JOTKA OVAT AJANKOHTAISIA TAI MUUTEN KIINNOSTAVIA.

anna hyvän kiertää

Tieto kulkemaan. Maija Koski kirjaa toimituksen projektit väliseinälle kaikkien nähtäville. Kun uuden tekeminen välillä tuntuu tarpoimiselta lumihangessa, hän palaa muistiinpanoihinsa toimituksen kokeiluista ja innovaatioista. ”Kun niitä katsoo taaksepäin, huomaa eteenpäin menemisen ja sen, mitä kaikkea tässä on tehtykään.”

MAIJA KOSKI, 41

- Vauvan ja Meidän Perheen päätoimittaja helmikuusta 2017.
- Työskennellyt aiemmin Me Naisissa ja Ilta-Sanomissa.
- Valtiotieteiden maisteri. Opiskeli 2013–2014 HS Säätiön stipendiaattina UC Berkeleyn Graduate School of Journalismissa.
- Kirjoittanut lasten ja aikuisten keittokirjat Apukokin keittokirja ja Apukokki maailmalla (Moreeni, 2010 ja S&S, 2014).

● TÄLLÄ PALSTALLA JOURNALISTI PYYTÄÄ ILMIAANTAMAAN LOISTAVIA ALAN TUOTOKSIA. VIENTIÄ VIE SEURAAVAKSI ETEENPÄIN SE, JONKA TYÖ ESITELLÄÄN PALSTALLA.

TUOMAS MARJAMÄEN
VALINTA

Avun toimituspäällikkö **Tuomas Marjamäki** valitsi esiteltäväksi *Vauva-* ja *Meidän Perhe* -lehtien päätoimittajan **Maija Kosken** työn lehtien digikanavien kehittäjänä:

”Maija Koski teki minuun vaikutuksen jo ensimmäisessä ilta-vuorossani *Ilta-Sanomissa* kesällä 2001. Aukeaman kokoinen juttu valmistui juuri ennen deadlinea, mutta Maija taittoi sen viileän rauhallisesti ja lähetti painoon minuutin etuajassa.

Sitten Maija on tehnyt upean uran *Ilta-Sanomissa* ja kehittäessään printtilehden ohessa digitaalisia kanavia *Me Naisissa*. Nämä taidot ovatkin tarpeen nykyisessä työssä kahden lehden päätoimittajana, kun pestiin kuuluu myös super-suositettu *Vauva*-lehden keskustelupalsta.”

Tietoisesti digitiellä

NINA ERHO, TEKSTI • SUSANNA JUNNOLA, KUVA

”Kun lähdin vuonna 2013 stipendiaattiksi Berkeleyhin, olin tehnyt vain printtiä. Kaliforniassa päätin opetella kaikkea, mitä en vielä osannut: valokuvaamaan, videokuvaamaan, datajournalismia ja koodaamaan”, sanoo *Vauvan* ja *Meidän Perheen* päätoimittaja **Maija Koski**.

”Kun palasin, *Me Naisissa* oli ruvettu tekemään verkkoa, ja sain vastuulleni sen kehittämisen. Mietin, miten yhdistää nopea reagointi ja hitaampi, vahvaan aikakauslehtiosaamiseen pohjaava kerronta. Digissä pikavoittoja on helppo saada, mutta samalla on mietittävä pidemmälle eli brändiä ja sitä, mitä lukija siltä pohjimmiltaan haluaa.

Me Naisissa digi oli pääasiassa toimituksen käsissä, mikä oli sekä helppoa että haavoittuvaa. *Vauvassa* iloni ja murheeni on, että keskustelupalsta on niin valtava. Yritämme ruokkia hyvää ja hauskaa siellä nostamalla parhaita paloja esiin.

Toisaalta perfektionismista on ollut pakko luopua, koska miltei miljoonan viikkokäyttäjän jokaista liikettä ei voi reaaliaikaisesti hallita.

Haaste on myös vanha maine: *Vauva.fi* oli aikoinaan lähinnä keskustelupalsta, nyt se on journalistinen sivusto ja myös *Meidän Perheen* koti.

Vauvan ja *Meidän Perheen* kohderyhmien tulevaisuus on digissä. Digitekemistä ohjaamaan olemme toimituksessa laatineet mission, johon kuuluvat uusimman, luotettavan asiantuntijatiedon tarjoaminen, hyvä yhteisöllisyys ja ratkaisukeskeisyys. Kun päämäärä on selvä, sitä eivät häslää houkutukset saada aikaan pöhinää vain pöhinän vuoksi.

Ääntämme rikastamaan olemme koonneet perhebloggaajien yhteisön, mutta mitään ’itsensä syntyvää sisältöä’ se ei ole, vaan toimituksen on oltava aktiivinen sparraaja.

Itseäni on työelämässä joskus turhauttanut se, että vastuuta on ollut paljon mutta valtaa ja tietoa vähän. Siksi kirjaan koko ajan toimituksen väliseinälle lapuilla, mitä projekteja itselläni ja muilla on menossa, ja käsittelemme niitä viikoittain yhdessä. Haluan innostaa niin, että jokainen saa ideoita, osallistua ja kokeilla. Olisi karmeaa, jos päätoimittajan pitäisi itse tietää parhaiten jokainen asia.”

Vaarallisinta eivät ole valheet

Mitä "totuudenjälkeinen aika" tarkoittaa? Yhden katsauksen siihen luo *Politiikka*-lehden entisen ja nykyisen päätoimittajan **Paul-Erik Korvelan** ja **Johanna Vuorelman** toimittama *Puhun niin totta kuin osaan*.

Sen keskeiseksi viestiksi nousee huomio, että myös puhe "totuudenjälkeisestä ajasta" on totuudenjälkeistä. Valheen jäljet politiikassa historiassa ovat pidemmät.

Uutta voi olla se, että luottamus perinteisiin instituutioihin, kuten mediaan, murenee. Vaarallisinta eivät ole itse valheet, vaan kyynisyys, jota niillä ruokitaan. Suurista ja pienistä valheista tulee yhteismitallisia.

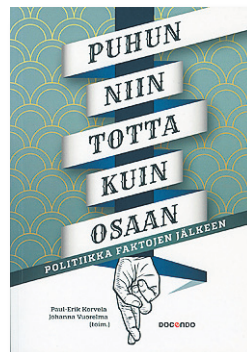
Myös korostuneessa tarinallisuudessa on vaaransa. Kirjoittajat kannustavat journalistteja tunnistamaan ne kehykset, joissa faktat heille tarjoillaan. Voiko niistä rakentaa myös jonkin toisen kertomuksen?

Puhun niin totta kuin osaan sivuaa journa-

lismia monissa kohdin, mutta tarkastelee totuudenjälkeisyyttä pääosin laajemmalla yhteiskunnallisella tasolla. Sopiva oheislukutava on siksi *Media & viestinnän* 7. joulukuuta ilmestynyt erikoisnumero, jossa aiheeseen paneudutaan nimenomaan median kannalta.

Marja Honkonen

PAUL-ERIK KORVELA &
JOHANNA VUORELMA
(TOIM.): PUHUN NIIN
TOTTA KUIN OSAAN.
DOCENDO 2017.

Minua hirvittää, jos toimittajat kehittelevät omaa ammattikunnan sisäistä kuplaansa ja alkavat kiinnittää huomiota enemmän siihen, mitä muut toimittajat ajattelevat, eikä aiheisiin, jotka koskettavat tavallisia ihmisiä.

Ilta-Sanomien päätoimittaja Ulla Appelsin
Helsingin Sanomissa 4. joulukuuta

Jos toimittajat eivät aidosti kuuntele erilaisia näkemyksiä, he ajautuvat yhä kauemmas itselleen vieraista todellisuuksista. Tällöin journalismi yksipuolistuu, ja yhä useampi kokee, että kukaan ei kerro heidän tarinaansa julkisuudessa. Miksi lukijat ja katsojat luottaisivat mediaan, joka ei näe heidän todellisuuttaan?

Freelancetoimittaja Noora Kettunen
Suomen Pakolaisavun blogissa
7. joulukuuta

Osa toimittajista hakee omaa henkilökohtaista läpimurtoaan ja rakentaa itselleen henkilöbrändiä poliittisen journalismin kustannuksella. Sopiva alusta valitaan sen mukaan, missä on eniten vapausasteita. Ja kuten me kaikki tiedämme, egotripillä unohtuu asian laajempi konteksti – trippaaja ei muista kysyä itseltään riittävän usein, mikä merkitys asialla on suuren yleisön tai suomalaisen yhteiskunnan kannalta.

Miltton Networksin viestintäkonsultti
ja osakas Anna-Mari Vimpari
Viestijät-blogissa 4. joulukuuta

Toimittaja viivähtää asioiden ja ihmisten parissa hetken, kohta jo kiirehtäen uusien tarinoiden pariin. Journalismi on parasta huumetta vaihtelunhaluiselle ihmisenarkkarille.

Toimittaja Kaisa Beltran
Uutisvuokessa 5. joulukuuta

VESA HEIKKINEN vesa.pekka.heikkinen@luukku.com
KIRJOITTAJA ON SUOMEN KIELEN DOSENTTI JA TIETOKIRJAILIJA.

Mallin nimi

Nyt puhutaan aktiivimallista. Kyse on hallituksen esityksestä "laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta".

Esityksessä kuvataan muutosta iskevästi: "Työttömyysturvalakia muutettaisiin siten, että työttömyysetuus maksettaisiin 65 työttömyysetuuden maksupäivältä 4,65 prosentilla alennettuna, jos henkilö ei ole 65 edeltävän työttömyysetuuden maksupäivän aikana osoittanut aktiivisuutta olemalla työssä yhteen työssäoloa kerryttävään kalenteriviikkoon vaadittavaa työaikaa tai ansainnut yritystoiminnasta vastaavaa tuloa taikka ollut viittä päivää työllistymistä edistävässä palvelussa mainitun 65 päivän aikana."

Täh? Jotta asiasta voitaisiin keskustella, sille tarvitaan ytimekäs nimi. Hallituksen esityksestä löytyy sekin: ensin muodossa "ns. aktiivimalli", myöhemmin muodossa "aktiivimalli".

Näyttää siltä, että hallituksen valitsema ilmaus on hyväksytty laajasti myös lehdistössä. Mutta tuleeko samalla hyväksytyksi palanen hallituksen politiikkaa: väite, jonka mukaan uudistus kannustaa työttömiä aktiivisuuteen?

Kansan Uutiset referoi tähän tapaan **Li Anderssonin** ajatuksia mallista: "Sillä ei ole mitään tekemistä aktiivisuudesta palkitsemisen kanssa. Se palkitsee ainoastaan töiden saamisesta." Oppositiossa onkin käytetty aktiivimallin asemesta ilmausta passiivimalli.

Kielentutkimuksessa puhutaan tällaisissa tapauksissa nimeämisestä. Yksi ja sama asia nimetään monin eri tavoin. Nimeämiseen vaikuttaa se, millaisia asenteita ja vaikuttamispyrkimyksiä nimeäjällä on.

Ensi vuonna nimeäminen on takuuvarmasti näkyvästi esillä. Miksi sitä sata vuotta sitten käytyä sotaa oikein kutsuisi? Vapaussota, kansalaissota, luokkasota, veljessota, punakapina, vallankumous, sisällissota, vuoden 1918 sota...

uusiin tehtäviin

KUKA?

Hanna Ottman, 51, aloittaa tammikuun alussa OAJ:n viestintäjohtajana ja *Opettaja*-lehden päätoimittajana. Aiemmin hän on työskennellyt muutosjohtamisen ja viestinnän asiantuntijana Innoman-konsulttiyrityksessä sekä STT:n toimituspäällikkönä. Koulutukseltaan Ottman on teologian tohtori.

Journalisti ei pääse nahoistaan

Mikä houkutteli yritysmaailmasta opettajien ammattijärjestöön?

Taustani on vahvasti sekä viestinnässä että journalistisissa. Työskentelin STT:ssä parikymmentä vuotta, ja tunnen molemmat puolet. Uudessa tehtävässä voin yhdistää keräämääni kokemusta. Sivustustoimiala on myös aina tuntunut omalta. Se on suomalaisten tulevaisuuden kannalta ehdottoman oleellinen ja tärkeä ala.

Miksi aikanaan vaihdoit journalismin viestintään?

En oikeastaan koe sitä noin. Vastasin STT:ssä kehityksestä. Siellä on myös viestinnän toimiala, jossa tuetaan yrityksiä ja yhteisöjä. Meneillään on murros, jossa perinteisesti viestinnän lohkot, kuten journalismi ja tiedottaminen, hakevat uuden tyypisiä rooleja keskenään – vaikka ne ovat totta kai eri asia. Minua kiinnostaa juuri se muutos.

Millä mielin palaat journalismin pariin Opettajan päätoimittajana?

Kyllähän se on hirveän ihanaa. Journalisti ei pääse nahoistaan varmaan ikinä.

Tuntuu todella omalta päästä taas kerran miettimään, mikä tässä on tärkeää ja mistä kulmasta kirjoitetaan.

Mikä on ammattilehden rooli järjestön viestinnässä?

Se on tiedon ja uutisten jakaminen, mutta myös yhteenkuuluvuuden luojataminen ja vertaistuen tarjoaminen. Kolmas rooli on koko alan kuulumisten näkyvyyden kasvattamisessa sekä jäsenille että päättäjille. Ammattilehti on vahva vaihtokuttamisen väline.

”Ammattilehti on vahva vaikuttamisen väline.

Miten löytää tasapaino journalismin ja viestinnän välillä?

Ajattelen niin, että mikä tahansa lehti on jonkun kustantama. Se väistämättä komppaa kustantajan ajattelua, tai sitten se lehti ei voi olla olemassa. Jokaisessa lehdessä joudutaan miettimään,

mikä on lehden olemassaolon syy ja mikä journalistin sisältö. Ei järjestölehti poikkea tässä muista.

Miten arvioisit OAJ:n julkikuvaa?

Opetusala on murroksessa ja siihen kohdistuu paljon paineita. OAJ on pystynyt tuomaan esiin sitä, että murroksessa on pidettävä kiinni arvoista, joilla luodaan tulevaisuuden Suomea.

Miten aiot muuttaa ensimmäisenä?

Johtajan pahin virhe on, että hän tekee heti uudistuksen. Ensimmäinen askel on tutustua nykytilanteeseen, mitä tehdään ja miksi. Vasta sen jälkeen voi tehdä perusteltuja päätöksiä.

Opiskelit hetken luokanopettajaksi. Mitä se opetti?

Opettajan ammattitaitoon kuuluu, että hän ottaa huomioon aina ihmisen. Se on arvokasta työelämässä aina. Opettajan täytyy myös osata selittää asiat yksinkertaisesti ilman, että siitä huolimatta tinkii totuudesta. En tiedä työtehtävää, jossa sillä ei olisi arvoa.

Marja Honkonen

SATTUU TAPAHTUU

Kuvat tallessa, kuvaaja kateissa

Vuonna 1986 työskentelin *Iltalehdessä* viihdetoimittajana. Matkustimme kuvaajan kanssa Norjan Bergeniin seuraamaan, miten **Kari Kuivalainen** taustajoukkokineen menestyisi Eurovisi-
on laulukilpailuissa kappaleellaan *Päivä kahden ihmisen*.

Viisuvuikon aikana lähetimme päivittäin juttuja Suomeen. Minä sanelin omani puhelimesta ”naputtajalle”. Osaan vieläkin tuon sanelukielen: Kalle Antero Risto Iivari välilyönti iso-Kalle Unto Iivari Ville Antero Lauri Antero Iivari Nestori Erkki Nestori piste kappale.

Valokuvaajalla oli hakisempi urakka. Hän kehitti valottamansa filmit hotellihuoneen kylpyhuoneeseen rakentamassaan pimiössä kuviksi ja pyöritti ne sitten puhelinlinjaa pitkin telefotolaitteellaan toimitukseen. Hotellien puhelinlinjat olivat surkeita, joten kuvaan tuli pätkimisen vuoksi musta viiru, ja lähettäminen piti aloittaa alusta. Homma kesti ikuisuuden.

Kari Kuivalainen oli 22 pisteellään hienosti 15. Päättäjäjuhlien jälkeen Suomen monikymmenpäinen delegaatio lähti lentäen kotimatalle kalat kainalossa. Olimme saaneet Bergenin kaupungilta kotiin viemiseksi suurehkot vakuumpakkaukset, joissa oli savustettu lohi. Delegaatiomme kärjessä kulki majakkana parimetrisen **Heikki ”Hector” Harma**. Siitä huolimatta valokuvaajani eksyi Osloon välilaskun aikana jonnekin.

Käsissäni olisi ollut katastrofi ellei kuvaa- ja olisi jostain syystä antanut filmirullia minulle.

Painelin suoraan toimitukseen, filmirullat kehitettiin ja juttu ilmestyi maanantaina. Maanantaina toimitukseen ilmestyi myös kuvaaja. En vielä tiedä, missä hän oli ollut ja mitä kautta kotiin tullut.

Marja Aarnipuro

KIRJOITAJA ON AVUN PÄÄTOIMITTAJA

KERRO MITÄ SINULLE ON SATTUNUT TYÖTÄ TEHDESSÄ. OTA YHTEYTTÄ TOIMITUKSEEN.

Linjaaja. Aija Pirinen päätoimittaa kahta kaupunkilehteä Kuopiossa. Ensi vuonna hän aloittaa myös Julkisen sanan neuvoston varajäsenenä.

Se rohkeampi ja se asiallisempi

MARJA HONKONEN, TEKSTI • PENTTI VÄNSKÄ, KUVA

Kuopiolainen toimitus tekee kahta kaupunkilehteä, jotka kävivät ennen tiukkaa kisa. Erilaiset linjat toimivat edelleen, päätoimittaja Aija Pirinen kertoo.

Entiset kilpailijat, täysin erilaiset lehdet ja niiden takana samat toimittajat. Yhtälö kuulostaa mutkikkaalta, mutta Kuopion Kaupunkilehden ja Viikkosavon toimitus on saanut ynnättyä sen menestyksellä.

Kahden kuopiolaisen ilmaisjakelehdien kisa oli ennen niin kova, että Kaupunkilehden slogankin oli ”Se rohkeampi”.

Ja on edelleen: viime vuoden vaihteessa lehdet profiloitiin uusiksi. Idea syntyi Yhdysvaltain presidentinvaaleista ja kansalaisten kahtiajaosta, lehtien päätoimittaja **Aija Pirinen** kertoo.

”Kaupunkilehdestä tuli **Trumpin** lehti ja **Viikkosavosta Clintonin**. Se ei tarkoita sisältöjä tai arvoja, vaan ilmaisutyyliä”, hän sanoo.

Viikkosavo tarjoaa keskiviikkona asiallisemmin tietoa, hyötyä ja menovinkkejä. Kaupunkilehti taas lupaa perjantaikeksi tarinoita ja tunteita, räväkästi.

LEHTIEN TOIMITUKSET yhdistettiin vuonna 2014. Lukijakunnat ovat

edelleen erilaiset, mutta levikki-alue sama, ja etenkin Kaupunkilehden jutuista tulee paljon palautetta – kiittävää ja kritisoivaa.

Pirinen uskoo lukijoiden ymmärtävän, että itse kunkin suosikki- ja inhokkilehden takana ovat samat tekijät.

Muutos sisarlehdiksi ei silti ollut helppo toimituksellekaan. Näkemykset lehdesteosta törmäsivät.

”Kilpailutilanteessa taistelimme uutisista ja lehdistä oli omat tapansa tehdä sisältöä. Muutos oli haastava, mutta jälkepäin ajatellen järkevä juttu”, Pirinen kertoo.

Syksyllä molemmat lehdet olivat Kansallisessa Mediatutkimuksessa

eniten printtilukijoiden määrää kasvattaneiden kaupunkilehtien joukossa. Marraskuussa Kaupunkilehti palkittiin vuoden parhaana kaupunkilehtenä.

”Kyllä meitä jännitti, kärsiikö jompi kumpi lehti, saati molemmat, kun niissä ei olekaan enää kaikkea.”

Yhteistoimitukseen kuuluu Pirisen lisäksi kaksi toimittajaa ja yksi vakifreelancer.

Kaikki kirjoittavat molempiin lehtiin, eikä tilanne tunnu toimittajista skitsofreeniselta.

”Juttuaiheesta tietää kyllä heti, kumpaan se menee”, Pirinen vakuuttaa. ●

kolumni

Vuoden huiput

Ensi vuoden alussa nähdään taas, mitkä kuvat valitaan kuvajournalismikilpailussa vuoden parhaiksi lehtikuviiksi ja ketkä saavat tunnustusta hyvin tehdystä työstään. Kuvasato on todellista ilotulitusta, toinen toistaan komeampia tulkintoja koskettavista aiheista vaikuttavasti ja luovasti toteutettuina. Kuitenkin tuntuu, että muutama kilpasarja puuttuu. Aina eivät freelancerin työlistan keikat syleile maailmoja tai kannu juuri mitään yleisempää merkitystä, mutta silti on tuotettava priimaa kuvaa. Täten julistan itselleni kisan. Palkintoja jaan neljässä sarjassa ja kannustan myös kaikkia kollegoja palkitsemaan itse itsensä.

1. Vuoden selviytyminen: Millä keikalla olet onnistunut tuotta-

LAURI ROTKO lauri.rotko@gmail.com KIRJOITTAJA ON HEINOLASSA ASUVA FREELANCEVALOKUVAAJA.

**”Markkina
kutistuu, jatkuvasti
tehostetaan,
palkkioita sanellaan
pienemmiksi.**

maan mukiinmenevän lopputuloksen, vaikka kaikki olosuhteet ovat olleet sinua vastaan? Esimerkiksi erään asiakaslehden keikkalamentiin tekemään lämminkistä juttua energiaratkaisuista. Heti aluksi kävi ilmi, että ne työt joita piti kuvata, oli jo tehty. Paikalla oli vain monttu ja keskivertoa rumempi omakotitalo. Talon sisälle ei saanut mennä, koska se monipolvisen tarinan lopputulok-

sena oli täynnä oksennusta. Jollain ihmeen keinolla tästä saatiin aikaan melko tavallisen näköinen kuvitus juttuun.

2. Vuoden sokkokeikka: Onko joskus briiffissä aukkoja? Toisinaan suorastaan häikäistyn, kun sähköpostiin kolahtaa kattava briiffi, jonka sisäistämällä keikalle voi mennä pläräämättä matkalla kännykästä keikkaan liittyviä tietoja ja keskittyä itse työhön. Mutta näitä

ota itse jutun aiheesta selvää -keisjä on harva se viikko. Jaan tässä sarjassa palkinnon itselleni, koska onnistuin tänä vuonna olemaan useasti avautumatta melko tavallisesta ilmiöstä, joka kulkee valokuvanglossissa nimellä hanuribriiffaus.

3. Vuoden oman moka paikkaaminen: Teitkö päivästäsi vaikean omatoimisesti? Itse ajoin parisataa kilometriä keikalle, jossa piti kuvata erään kiinteistön tiloja. Heti keikan aluksi huomasin laajakulmalinssin unohtuneen työhuoneen pöydälle. Keikan jälkeen valaistuin, miten näppärästi photoshopissa voi yhdistää 50-millisellä otettuja kuvia laajakulmakuviksi.

4. Elämäntyöpalkinto: Markkina kutistuu, jatkuvasti tehostetaan, palkkioita sanellaan pienemmiksi. Jos siitä huolimatta olet vielä pystyssä ja elätät itsesi kuvaamalla, olet voittaja tässä sarjassa. Taputus selkään, kahvikuppi käteen ja kohdi uusia arkipäiviä.

Liiton budjetti alijäämäinen myös ensi vuonna

JOURNALISTILIITON BUDJETTI jää ensi vuonna 429 000 euroa alijäämäiseksi. Liiton jäsenmaksutuloiksi on arvioitu 2 940 000 euroa, missä on tämän vuoden arvioon nähden muutama tuhat euroa nousua. Ne eivät riitä kattamaan liiton menoja.

Liiton toinen tulonlähde on sijoitustoiminta, jonka arvioidaan ensi vuonna tuottavan 750 000 euroa. Talous- ja hallintojohtaja **Helena Vistin** mukaan sijoitustuottojen ei odoteta yltävän tämän vuoden toteutuneelle tasolle.

Vaikka tuotto-arvio toteutuisi, liiton yhteenlasketut tulot eivät riitä kattamaan noin 4 119 000 euron menoja. Budjetin alijäämä kasvaa tämänvuotiseen verrattuna noin 50 000 euroa. Alijäämä ennen sijoitustoiminnan tuottoja on noin 1 179 000 euroa.

BUDJETIN ALIJÄÄMÄN syynä ovat kasvavat kulut. Kuluja kasvattavat Helena Vistin mukaan Journalismin päivä, jäsenkortin uusiminen, jäsenten matkustajavakuutuksen kallistuminen,

lomahuoneistojen remontit sekä valmistuva Journalistiliiton historiateos.

Loppuvuodesta 2018 järjestetään lisäksi kolmipäiväinen valtuuston kokous, jossa työnsä aloittavat uudet valtuutetut ja jossa valitaan seuraavalle nelivuotiskaudelle liiton puheenjohtaja.

Henkilöstökuluja lisää hieman se, että *Journalistin* päätoimittaja jää alkukesästä eläkkeelle. Uusi ja vanha päätoimittaja työskentelevät todennäköisesti jonkin aikaa yhtäaikaan.

JONKIN VERRAN kulujen kasvua paikkaa se, että liiton maksut työttömyyskassalle pienenevät arviolta 125 000–130 000 euroa. Ensi vuonna näköpiirissä ei myöskään ole isoja tes-neuvotteluja eikä niihin liittyvää tarvetta ylimääräiseen valtuustoon.

Journalistiliiton valtuusto käsiteli ensi vuoden budjettia ja toimintasuunnitelmaa ja hyväksyi ne kokouksessaan 14.–15. joulukuuta.

Nina Erho

Hämeen Sanomat -konserni on vakavarainen 138-vuotias hämeenlinnalainen mediatulo. Julkaisemme Hämeen Sanomat ja Forssan Lehti -nimisiä 7-päiväisiä sanomalehtiä ja Hämeenlinnan Kaupunkiuutiset ja Seutu-Sanomat-kaupunkilehtiä.

Hämeen Sanomat hakee

Kesätoimittajia

Arvostamme intohimoa uutisiin, hyvää yleissivistystä ja kielitaitoa. Emme järjestä valintakokeita emmekä muutakaan hömppää, vaan haastattelemme osan hakijoista.

Osa valituista kesätoimittajista voi sijoittua Lännen Median yhteistoimituksen palvelukseen 5-6 viikon ajaksi.

Lähetä hakemuksesi juttunäytteineen viimeistään 8.1.2018 uutispäällikkö Veli-Matti Virtaselle sähköpostilla.

Lisätiedot: Toimituspäällikkö Mikko Soini 044 9717383

HÄMEEN SANOMAT

www.hameensanomat.fi

Kymmenen Uutisten kasvot

MTV Uutisten ankkuri **Leena Kaskela** kuoli 2. joulukuuta. Hän oli syntynyt 25. joulukuuta 1939.

Kaskela tuli MTV:hen kuuluttajaksi 1965 ja ankkuriksi *Kymmenen Uutisiin* 1981. Valitsijat tiesivät, mitä tekivät: katsojat rakastuivat suosikkiinsa myös uutisten välittäjänä. Eläkkeelle hän jäi 2004. Muistona urasta on viisi Telvis-pystiä ja elämäntyöpalkinto.

Leena Kaskela on käsite television uutiskerronnassa. Hän loi pohjaa sille, mitä MTV Uutiset on tänään. Kaskela oli karismaattinen, lämmin, tyylikäs ja ainutlaatuisella tavalla läsnä. Hän ei lukenut uutisia, vaan kertoi ne matalalla, uskotavalla äänellään.

Journalistina Kaskela oli tinki-mätön ja lempeä. Kiireessäkään hän ei tyytynyt "copy-pasteen". Haastateltaviltaan Kaskela ei epäroinyt kysyä, minkä tärkeäksi näki.

Kaskelaa kuuntelivat kaikki kesätoimittajista ylimpiin pomoihin. Hän ei kulkenut ohi eikä katsonut yli. Hän soitti samaa säveltä ankkuriparinsa kanssa ja kannusti kollegoitaan.

Kaskelalla ei ollut erikseen ruutu- ja siviiliminää. Hän hallitsi julkisuuden, koska ei ollut siitä riippuvainen. Kahdessa paikkaa häntä ei pidetty julkkiksena: kotona ja töissä. Niihin hän keskittyi – ja muutamiiin ystäviin.

Oli hienoa olla yksi heistä.

Keijo Leppänen

KIRJOITTAJA ON KASKELAN TYÖTOVERI JA YSTÄVÄ.

PATRICIA SEPPÄLÄN SÄÄTIÖ

Apurahat 2018

Patricia Seppälän säätiön apurahoja voi hakea **kuvajournalismin, lehti-/reportaasikuvauksen ja dokumenttikuvauksen edistämiseen, alan kehittämiseen ja tutkimukseen, sen opiskeluun sekä alan projekteihin, kuten näyttelyihin ja kirjahankkeisiin.**

Digitaalisen kuvankäsittelyn kurssi

Säätiö tarjoaa kolmipäiväisen intensiivikurssin 28.2.–2.3.2018 toimituksen ja kirjapainon ammattilaisille sekä kuvajournalismin opiskelijoille. Edellytys Adobe Photoshopin perustaidot ja hyvä hallinta. Kurssi järjestetään Helsingissä ja sen vetää Timo Kirves. Kurssille mahtuu seitsemän osallistujaa.

Hakuaika 2.–31.1.2018

Hakuohjeet ja sähköinen hakulomake: patriciaseppalansaatio.fi/apurahojen-hakeminen. Hakemukset vastaanotetaan ja arvioidaan sähköisesti. Apurahan saajat julkistetaan säätiön verkkosivulla huhtikuussa 2018.

PATRICIA SEPPÄLÄN SÄÄTIÖ

Annankatu 25 A 57, 00100 Helsinki

www.patriciaseppalansaatio.fi, toimisto@patriciaseppalansaatio.fi

+358 (0)44 586 6144

Etsi Xpertti

ETSII TUTKIJAN JUTTUUSI
ILMAN HAKUSANOJA,
AVOIN KYSYMYKSIÄ RIITTÄÄ.

www.etsixpertti.fi

Palveluksessasi yliopistot,
tutkimuslaitokset ja

SUOMEN AKATEMIA

Opinionsredaktör

för fast anställning. Du börjar som reporter och när du lärt känna det åländska samhället blir din huvuduppgift att ansvara för ledare och debatt.

Du ska ha journalistisk utbildning, erfarenhet och ett brinnande intresse för samhälle och människor. Som person är du flexibel och räds inte nya utmaningar.

Vi har en positiv och kreativ arbetsmiljö med många möjligheter till självständigt arbete och personlig utveckling.

Sista ansökningsdag är söndag 7 januari 2018.

För ansökan och mer information vänd dig till chefredaktör Anna Björkroos, +358-18-528 441, anna.bjorkroos@nyan.ax

NORRA ESPLANADGATAN 1 | TEL: 23 444 | WWW.NYAN.AX

MYYTÄVÄNÄ MATKAILUMEDIAT

Omistaja eläköityy, nyt myytävänä suosittu matkailulehti ja ilmoitusmyyntiä tukevat ulko-mainosnäytöt Saariselällä ja Ivalossa. Loistava tilaisuus esim. toimittaja / mediamyyjäpariskunnalle. Lapin uusi matkailubuumi odottaa innokkaita tekijöitä. Monikulttuurinen, kansainvälinen Pohjois-Lappi tarjoaa joka päivä uusia, mielenkiintoisia haasteita. Kysy lisää.

Vain hyvää sanomista

Saariselkä
nyt!
jo 20 vuotta

Inar!Net
Pasi.Ruotsalainen@pp3.inet.fi
040 5745 310

Journalisti myös verkossa

journalisti.fi

Neuvotellen. ”Syksyn tes-neuvottelut osoittivat, että työnantaja haluaa sopimiseen sijaan määrätä työehdoista”, puheenjohtaja Hanne Aho sanoi Journalistiliiton syysvaltuustossa Helsingissä.

”Tavoitteena oli määrätä, ei sopia”

MARJA HONKONEN, TEKSTI • LIISA TAKALA, KUVA

Paine pidentää työaikaa tulee vielä vastaan, Hanne Aho sanoo. Sopu elokuva- ja tv-tuotantojen työehdoista löytyi vasta valtakunnansovittelijalta.

Työajan pidennykset ja paikallisen sopimisen painottaminen ovat vastassa työehtoneuvotte- luissa myös jatkossa, Journalistiliiton puheenjohtaja **Hanne Aho** arvioi.

Hän sanoo syksyn pääosin jo päättyneen tes-kierroksen olleen onnistunut. Palkkoihin saatiin paikallisten erien sijaan myös selkeitä yleiskorotuksia ja lomaleikkaukset torjuttiin.

Toivomisen varaa kuitenkin jäi: kilpailukyky sopimuksen lisätyötunnit jäivät voimaan vielä kahdeksi vuodeksi, eikä esimerkiksi koulutusasioissa juuri edetty.

”Meidän puoleltamme on selvää, että kiky on tilapäinen ratkaisu”, Aho korostaa.

”Työelämän kehittämisen kannalta tämä oli nollakierros. Se on työnantajalle työlästä ja vaikeaa. On helpompi miettiä rahaa, plussia ja miinuksia.”

Palkankorotusten taso vastaa yleistä linjaa halki sopimusalojen. Ahon mielestä alan talousvaikeudet huomioon ottaen tulos on hyvä. Esimerkiksi kustannustoimittajilla matalimpia palkkoja saatiin korotettua suhteessa eniten.

TYÖNANTAJALEIRI LÄHTI neuvotteluihin kaikilla aloilla yhtenevin tavoittein – siitä huolimatta, että kattojärjestö Elinkeinoelämän keskusliitto on nimellisesti vetäytynyt työmarkkinapelistä. Paine pidentää työaikaa oli kova.

”Neuvottelukierros näytti sen, ettei työnantajan tavoite ole sopia, vaan määrätä”, Aho toteaa.

Hän moittii työnantajajärjestöjen menettäneen kosketuksensa työpaikkojen todellisuuteen.

”Toimitusten arjessa esimerkiksi tiedetään, että ihmiset tarvitsevat lomansa.”

Aho korostaa, että joillakin työpaikoilla paikallinen sopiminen onnistuu hyvin. Mutta hyviä neuvottelusuhteita se vaatii.

”Meillä on liian paljon yrityksiä, joissa henkilöstön edustajille ei anneta tietoa tai aikaa, eikä asioista haluta sopia”, Aho sanoo.

JOURNALISTILIITTO ON käynyt tänä syksynä neuvotteluja kaikilla eli yhdeksällä sopimusallallaan. Tiukin vääntö oli elokuva- ja tv-tuotannoissa. Niille tes-ratkaisu löytyi vasta valtakunnansovittelijan toimistolta. Palkankorotukset jäivät hieman alle yleisen linjan, mutta muun muassa pitkiin työpäiviin saatiin rajausta.

Kesken ovat vielä neuvottelut avokääntäjien työehtosopimuksesta, joka päättyy joulukuun lopussa. ●

LISÄTIETOA UUSISTA TYÖEHTOSOPIMUKSISTA: JOURNALISTILIITTO.FI

PÄÄTOIMITTAJA LAPPALAINEN JÄÄ ELÄKKEELLE

Journalistin päätoimittaja **Markku Lappalainen** jää eläkkeelle ensi kesänä. Hän tulee loppukeväästä eläkeikään ja lopettaa työt toimituksessa kesäkuussa.

Lappalaisen seuraajan rekrytointi käynnistyy alkuvuodesta. Uusi päätoimittaja on määrä julkistaa keväällä. Valinnan tekee Journalistiliiton hallitus.

Lappalainen aloitti *Journalistin* päätoimittajana tammikuussa 2009. Hänen edeltäjänsä **Johanna Korhonen** oli irtisanoutunut tultuaan valituksi *Lapin Kansan* päätoimittajaksi.

Ennen *Journalistia* Lappalainen toimi freelancetoimittajana ja tietokirjailijana erikoisalanaan luonto- ja ympäristöasiat. *Turun Sanomissa* hän oli toimittajana 1980–1999.

Manu Marttinen

MEDIAKUNNALLE RAHAA VERKKOKEHITYKSEEN

Mediakunta on saanut 50000 euron rahoituksen osuuskunnan verkkotyökalujen ja laskutusjärjestelmän kehittämiseen. Googlen Digital News Initiative -hankkeen myöntämällä rahalla on tarkoitus helpottaa suomalaisten media-alan osaajien työskentelyä kansainvälisten asiakkaiden kanssa.

Mediakunnan toiminnanjohtaja **Maiju Mitrunen** on iloinen siitä, että Google tukee Mediakunnan kautta suoraan alan tekijöitä.

”Googlen myöntämä rahoitus on mielestäni kunnianosoitus uudella ajattelullemme ja sopii heidän tavoitteisiinsa uutismedian tukemisesta digitaalisella aikakaudella”, Mitrunen sanoo.

Journalistiliiton perustama Mediakunta on saavuttanut jäsentavoitteen sa tuplasti, ja myös liikevaihto kasvaa. Sen ensimmäinen tilinpäätös valmistuu ensi vuoden puolella.

Suomesta Google-rahaa saivat myös STT, *Helsingin Sanomat* ja Alma Media. **Marja Honkonen**

JOULUTERVEHDYSTEN LÄHETTÄMISEN SIJAAAN SUOMEN JOURNALISTILIITTO ON TEHNYT LAHJOITUKSEN HYVÄ JOULUMIELI -KERÄYKSEEN, JOLLA TUETAAN KOTIMAAN VÄHÄVARAISIA LAPSIPERHEITÄ.

Suomen Journalistiliitto

PUHELINVAIHDE / TELEFONVÄXEL
(09) 6122 330

KÄYNTIOSOITE / BESÖKADRESS
Säästöpankinranta 2, 7.krs.
00530 Helsinki
Sparbankskajen 2, 7. vån.
00530 Helsingfors

POSTIOSOITE / POSTADRESS
Siltasaarencatu 16, 00530 Helsinki
Broholmmsgatan 16, 00530 Helsingfors
PL 252, 00531 Helsinki /
Box 252, 00531 Helsingfors

SÄHKÖPOSTIT / E-POST
info@journalistiliitto.fi
jasenasiat@journalistiliitto.fi
(jäsenasiat/medlemsärenden)
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
förnamn.efternamn@journalistiliitto.fi

VERKKOSIVUT / WEBBSIDOR
www.journalistiliitto.fi
www.journalistförbundet.fi

FINKA / A-KASSA
www.finka.fi
(09) 8689 400

Suomen Journalistiliitto on ammattijärjestö, jonka tehtävä on valvoa journalistien ja journalismin etuja. Jäsenkuntamme koostuu viestintäalan ammattilaisista, kuten toimittajista, kuvaajista, graafikoista, kääntäjistä ja kustannustoimittajista.

Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund

JOURNALISTI

Journalisti Journalisten
Suomen Journalistiliiton
ammattilehti
93. vuosikerta 22. 12. 2017

TOIMITUS

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA
/ANSVARIG CHEFREDAKTÖR
Markku Lappalainen 040 586 0613

TOIMITUSSIIHTEERI/
REDAKTIONSSSEKRETERARE
Manu Marttinen 050 310 3036

TOIMITTAJAT/REPORTRAR
Nina Erho 050 379 8155
Marja Honkonen 050 379 9108

ULKOASU/LAYOUT
Kai Widell 050 576 2746
Heli Saarela (vapaalla)

SÄHKÖPOSTI
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
förnamn.släktnamn@journalistiliitto.fi

VERKKOLEHTI
www.journalisti.fi

TILAUKSET/BESTÄLLNINGAR
Jaicom Oy 03 4246 5383
journalisti@jaicom.com

PAINO/TRUCKERI
I-print Oy, Seinäjoki
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA/UTGIVARE
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund
09 612 2330, faksi 09 640 361
PL 50, 00531 Helsinki

SEURAAVAN LEHDEN
ILMESTYMISSAIKATAULU
1/2018 aineisto 10.1.
ilmestyy 19.1.

ILMOITUSMYynti:
ilmoitukset.journalisti@
journalistiliitto.fi, 044 755 5002

Aineisto-ohjeet, väriprofiilin
ja hinnat löydetä osoitteesta
www.journalisti.fi › ilmoittajille

**VARAA ILMOITUSTILASI
AJOISSA.**

Koukussa käymiseen

Tuottaja Mikko Lindqvist sai haastateltavalta kolme vuotta sitten pullon kotiolutta. Nyt hän omistaa kolmanneksen panimosta.

JANNE SALOMAA, TEKSTI • JOONAS BRANDT, KUVA

”Eikös kotiolut ole hiivankatkuista litkua, josta menee vain maha sekaisin?” kysyi Ylen aamu-tv:n tuottaja **Mikko Lindqvist** kutsuesaan kolme vuotta sitten kotiolut-harrastajan studiovieraaksi.

Haastattelun jälkeen harrastaja antoi Lindqvistille pullon panemaansa olutta.

”Join pullon kaverin kanssa mökillä ja olin puulla päähän lyöty: herranjumala, tämähän on yhtä hyvää kuin monet Alkon oluet.”

Niinpä Lindqvist kutsui koolle kaveriporukan ja etsi netistä ohjeet pussimäskäykseen. Se on yksinkertainen tapa tehdä olutta oikeista raaka-aineista, mutta ilman oluente-koon suunniteltuja laitteita.

Ensikertalaisilla kului kahdeksan litran valmistamiseen kymmenisen tuntia, mutta lopputulos palkitsi:

”Herranjumala, meidänkin tekemä olut oli todella hyvää.”

Pian kaveriporukka osti yhdessä noin 2 500 euroa maksavan kotipanimolaitteiston. Laitteiston suurin etu on, että päivän vaivannäöllä saa aikaiseksi lähes 50 litraa olutta.

Parasta oluen valmistuksessa on Lindqvistin mielestä käymisprosessin tarjoama jännitys, varsinkin panopäivän jälkeisenä aamuna.

”Hengitystä pidättäen seuraan aina käymisastian luona, nouseeko ilmakupla vesiluk-koon ja onko käyminen lähtenyt käyntiin.”

VAIKKA OLUEN PANEMINEN vaatii kärsivällisyyttä, siinä on Lindqvistin mukaan vaikea mokata.

”Kerran kaveri mittasi vahingossa noin tuplasti enemmän humalaa kuin reseptissä neuvottiin. Ajattelin, että millaistakohan

myrkkyä sieltä tulee, mutta se olikin hyvä vahva IPA.”

Usein Lindqvist muokkaa markkinoilla olevien suosikkioluidensa resepteistä omia versioitaan tai kehittää kokonaan omia reseptejä. Alkuvuodesta hän innostui testailusta niin paljon, että muutamassa päivässä syntyi 120 litraa erilaisia oluita.

”Avopuoliso joutui sanomaan äidillensä, että vähään aikaan ei voi tulla yöpymään, kun vierashuone oli täynnä käymisastioita.”

”Itse tehtyä on aina kiva tarjota, oli se sitten olutta tai sämpylöitä.

Silti panemisharrastus ei ole Lindqvistin mukaan juuri lisännyt hänen oluen kulutustaan.

”Lähinnä silloin tulee itsekin juotua, kun on vieraita käymässä. Itse tehtyä on aina kiva tarjota, oli se sitten olutta tai sämpylöitä.”

PIAN LINDQVISTIN oluet leviävät huomattavasti kaveripiiriä laajemmalle. Ystävänsä kautta hän on päätenyt kolmanneksen osuudella omistajaksi 8-Bit Brewing -panimoon, jossa hän toimii sekatyömiehenä.

Toistaiseksi 8-Bit Brewing on valmistanut pieniä eriä muiden panimoiden tiloissa, mutta marraskuussa yritys sai omat laitteet. Ensi vuoden tavoite on ainakin 70 000 litraa olutta. Lindqvistin omista resepteistä tuotantoon tulee päätyämään ainakin mango-olut.

”Kun innostun jostakin, innostun siitä sitten täysillä.” ●

VAPAALLA

MIKKO LINDQVIST

● 32-vuotias helsinkiläinen toimittaja.

● Työskennellyt Ylen aamu-tv:n tuottajana vuodesta 2014 lähtien. Aloitti Ylen uutistoimituksessa vuonna 2008.

● Koulutukseltaan medianomi.

● Osaomistaja, sekatyömies ja hallituksen puheenjohtaja 8-Bit Brewing -panimossa. Harrastaa oluen valmistuksen lisäksi metsästystä, lenkkeilyä ja kuntosalia.

◀ Harrastus kasvoi isoksi.

Kotioluesta innostuminen on vienyt Mikko Lindqvistin perustamaan 8-Bit Brewing -panimoa. Yhtiön 1000 litran keittolaitteisto ja yhteensä 10 000 litraa vetävät käymistankit ovat Helsingin Konalassa sijaitsevassa teollisuushallissa.

